

ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: Κατάκτηση των μονών συμφώνων /s/ και /t/ της Νέας Ελληνικής από Κύπριους φυσικούς ομιλητές: μελέτη επιρροής του περιβάλλοντος.

SUBJECT: Acquisition of /t/ and /s/ Modern Greek singleton consonants by Cypriot native speakers: an examination of the influence of the environment.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: Γαβριήλ Ειρήνη
Τσολακίδου Ελένη
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: κα. Καϊναδά Ευβοία

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Για την εκπόνηση της πτυχιακής μας εργασίας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την υπεύθυνη καθηγήτριά μας του τμήματος Λογοθεραπείας στο Α.Τ.Ε.Ι Πάτρας, κυρία Καϊναδά Ευβοία, για τις πολύτιμες συμβουλές της και την καθοδήγηση που μας έδινε καθ' όλη τη διάρκεια διεξαγωγής της πτυχιακής μας εργασίας.

Τέλος, η ερευνητική αυτή μελέτη θα ήταν ανέφικτη χωρίς τη συμμετοχή των ατόμων που αξιολογήθηκαν με προθυμία και χαρά.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
II. ABSTRACT	4
III. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	6
Φωνολογία και Φωνητική	8
Σύγκριση συμφωνικού συστήματος Ελληνικής και Κυπριακής.....	8
Φωνητική σύγκριση των φθόγγων /s/ και /t/ της Ελληνικής και Κυπριακής.....	9
Κυπριακά.....	12
Ελληνικά.....	13
Κοινή Νέα Ελληνική και Κυπριακή διάλεκτος	14
Διγλωσσία και Κατάκτηση Δεύτερης Γλώσσας	15
Υποθέσεις	18
Πειραματικές ερωτήσεις:	19
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	22
Υλικό.....	22
Ομιλητές και διαδικασία	23
Μετρήσεις	26
3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	29
4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ	56
5. ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΟΙ ΟΡΟΙ	59
6. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	60
7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	61

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη εξετάζει πειραματικά το ακουστικό χαρακτηριστικό της διάρκειας των μονών και διπλών συμφώνων της Κυπριακής και Κοινής Νέας Ελληνικής διαλέκτου επεκτείνοντας την έρευνα στην κατάκτηση των μονών συμφώνων της Ελληνικής από Κύπριους φυσικούς ομιλητές, εξετάζοντας την διάρκεια.

Για την έρευνα μας χρησιμοποιήθηκαν ελάχιστα ζεύγη δισύλλαβων λέξεων με διαφορά στη χρήση μονών και διπλών συμφώνων. Οι περισσότερες από τις λέξεις που χρησιμοποιήθηκαν είχαν φωνοτακτική δομή CVCV και μερικές είχαν CCVCV ενώ όλες τονίζονταν στην πρώτη συλλαβή. Τα σύμφωνα που μελετήθηκαν ήταν το /s/ και το /t/, καθώς υπάρχουν στο φωνολογικό σύστημα των δύο διαλέκτων. Επιπροσθέτως, ακουστικά η Κυπριακή διακρίνει μεταξύ των μονών και διπλών συμφώνων (/s/ και /t/) με τη χρήση της διάρκειας των φθόγγων, ενώ στην περίπτωση των έκκροτων η διάκριση επιτυγχάνεται και με την παρουσία δασύτητας.

Οι πέντε ομάδες που συμμετείχαν στην έρευνα αποτελούνταν από 20 άτομα και ήταν Ελλαδίτες, Ελλαδίτες που ζούνε χρόνια στην Κύπρο, Κύπριοι, φοιτητές Κύπριοι στην Ελλάδα και παιδιά που ζουν στην Κύπρο (με ένα γονιό Ελλαδίτη).

Η παρούσα έρευνα εξετάζει τα χαρακτηριστικά αυτά με σκοπό να διερευνήσει εάν και κατά πόσο οι Κύπριοι ομιλητές κατακτούν την έλλειψη διαχωρισμού μακρότητας κατά τη χρήση τους της Νέας Ελληνικής. Ο κύριος στόχος της έρευνας έγκειται στη διερεύνηση του αν το περιβάλλον στο οποίο μεγάλωσαν οι ομιλητές διαφοροποιεί την κατάκτηση της φωνολογικής και φωνητικής διαφοράς. Επιπροσθέτως, ο στόχος είναι η περιγραφή του Ελληνικού και Κυπριακού φωνητικού συστήματος, ώστε τα αποτελέσματα να λειτουργήσουν ως βάση για περαιτέρω αναλύσεις κατάκτησης της Ελληνικής γλώσσας.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα τα Κυπριακά διπλά ομοιάζουν σε διάρκεια με τα Ελληνικά (έκτος τη δασύτητα), όμως οι Κύπριοι δεν τα χρησιμοποιούν αντιπροσωπευτικά. Επίσης η κατάκτηση μιας δεύτερης γλώσσας σε μεγάλη ηλικία δεν είναι πλήρης, παραποιεί τη μητρική, ακόμη και όταν η γλώσσα που μαθαίνεις έχει φτωχότερο φωνολογικό σύστημα.

Μπορεί να θεωρηθεί η αρχή μιας λογοθεραπευτικής αξιολόγησης για άτομα με διγλωσσία στις γλώσσες αυτές, ή που έχουν κατακτήσει μια από τις δύο γλώσσες ως δεύτερη.

ABSTRACT

This study examines the experimental acoustic characteristics of single and geminate consonants of Cyprus in comparison to the standard Modern Greek dialect. Additionally, the present research elaborates on the conquest of single consonants of the Greek Cypriots by native speakers examining the duration.

For the purpose of our research, pairs of two-syllable words were used with a difference in the use of single and double consonants. Most of the words used, had phonotactic structure and some had been CVCV and CCVCV while all were stressed on the first syllable. The consonants which were studied were /s/,/t/ as they are present in the phonological system of both dialects. In addition, orally the Cypriot Dialect (CG) draws a distinction between single and geminate consonants (/s/and /t/) with the use of phonemes, while in the case of plosives the distinction is achieved via the presence of aspiration.

The five groups which participated in the survey consisted of 20 people and were Greek living for years in Cyprus, native Cypriots, Cypriot students in Greece, and children of Greek natives permanently living in Cyprus.

This research examines the above characteristics in order to investigate whether the Cypriot speakers conquer the lack of length distinction during their use of Modern Greek (SMG). The main objective of the present research is to investigate whether the environment in which the speakers have grown, distinguishes the conquest of phonologic and phonetic difference. In addition, the objective is the description of the Greek and Cypriot phonetic system, so that the results can serve as a basis for further analyses of the conquest of the Greek language.

According to the results, the Cypriot geminates are similar in length to the Greek (sixth of aspiration), but Cypriots do not use them in a representative manner. Also, the conquest of a second language during elder age is not complete, it influences the mother tongue, even if the language that a given person learns has a poorer phonological system.

This can be considered the beginning of a new research area for a speech-therapist evaluation of bilingualism in the languages and suggests a way to examine cases of people who have conquered one of the two languages as second.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία θέτει ως στόχο την διερεύνηση μιας πτυχής της φωνητικής των Κυπρίων, που κατακτούν την Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Όταν λέμε πτυχή της φωνητικής των Κυπρίων, εννοούμε την διάκριση που κάνουν οι Κύπριοι ως προς την μακρότητα των συμφώνων.

Έτσι εξετάζονται πειραματικά μερικά ακουστικά χαρακτηριστικά των μονών και διπλών συμφώνων της Κυπριακής καθώς και των μονών της Ελληνικής, συγκεκριμένα η διάρκεια των συμφώνων /s/ και /t/ και η διάρκεια της δασύτητας στην περίπτωση του /t/.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

Η γλωσσολογία είναι ένας κλάδος που αποτελεί μέρος των ανθρωπιστικών σπουδών και ασχολείται με τη γλώσσα, η οποία θεωρείται η βάση του ανθρώπινου πολιτισμού. Με τη γλώσσα εκφράζουμε τον εξωτερικό αλλά και τον εσωτερικό μας κόσμο με σύμβολα και ομιλία κι έτσι καταφέρνουμε να τον αφομοιώσουμε και τελικά να τον δαμάσουμε, γιατί η γνώση, η κατάκτηση και ο έλεγχος ενός αντικειμένου, ή πολύ περισσότερο μιας αφηρημένης έννοιας, ξεκινά από την ικανότητα μας να τους δώσουμε ένα όνομα που να τα καθορίζει. Με τη γλώσσα μεταφέρονται σκέψεις, ιδέες και αισθήματα από τον ένα άνθρωπο στον άλλο και από τη μια γενιά στην άλλη.

Στη σύγχρονη θεωρία της γλωσσολογίας πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι ο άνθρωπος γεννιέται με γλωσσικές κατηγορίες για τις οποίες η κάθε γλώσσα έχει τις δικές της παραμέτρους. Ο άνθρωπος καλείται κατά τη διάρκεια της γλωσσικής κατάκτησης να μάθει τις κατηγορίες των γλωσσών του περιβάλλοντός του. Όπως, λοιπόν, οι γνώσεις και η συμπεριφορά του ατόμου είναι θέμα εμπειρίας την οποία αποκτά μέσα από το περιβάλλον του, έτσι και η κατάκτηση της γλώσσας, που είναι ένα από τα πιο σημαντικά επικοινωνιακά συστήματα του ανθρώπου, γίνεται μέσα από το περιβάλλον.

Τι συμβαίνει όμως στην περίπτωση που ο άνθρωπος έχει ήδη κατακτήσει μια γλώσσα και αναγκάζεται είτε λόγω συνθηκών, είτε λόγω του περιβάλλοντός του να μάθει και μια δεύτερη γλώσσα; Ακόμη, τι συμβαίνει στην περίπτωση που η εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας γίνεται σε μετέπειτα στάδια της ανάπτυξης του ανθρώπου και έτσι πρέπει να εισάγει καινούργιες κατηγορίες με διαφορετικές παραμέτρους από αυτές που έχει ήδη μάθει;

Τα ερωτήματα αυτά έχουν εξετασθεί μέσα από έρευνες που έχουν γίνει και έχει αποδειχθεί ότι ο άνθρωπος μπορεί να μάθει όχι μόνο μια δεύτερη αλλά και πολύ περισσότερες γλώσσες πέρα από τη μητρική του. Ο ακριβής τρόπος κατάκτησης μιας δεύτερης γλώσσας, ωστόσο, αποτελεί ακόμη ένα σχετικό μυστήριο και ερευνητές εξετάζουν την κατάκτηση όλων των επιπέδων γλωσσολογικής κατάκτησης. Η παρούσα μελέτη ασχολείται με το αντικείμενο της φωνητικής και ειδικότερα με το ερώτημα κατά πόσο μπορεί κάποιος να κατακτήσει την προφορά της γλώσσας στόχου (στο τεμαχιακό επίπεδο) και κατά πόσο επηρεάζεται από το περιβάλλον και την εμπειρία που έχει στη γλώσσα. Για να απαντηθεί το ερώτημα αυτό στην εργασία εξετάζονται πειραματικά ορισμένα ακουστικά χαρακτηριστικά των μονών και διπλών συμφώνων της κυπριακής καθώς και των μονών της Ελληνικής, συγκεκριμένα η διάρκεια των συμφώνων /s/ και /t/ και η διάρκεια της δασύτητας στην περίπτωση του /t/.

Η παρούσα εργασία θέτει ως στόχο την διερεύνηση μιας πτυχής της φωνητικής Κυπρίων που κατακτούν την Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα. Ο κύριος στόχος της εργασίας είναι λογοθεραπευτικός, καθώς στοχεύει να δώσει πειραματικά στοιχεία για το πώς γίνεται η κατάκτηση της Ελληνικής ως

δεύτερης γλώσσας από φυσιολογικά άτομα που δεν χρήζουν λογοθεραπευτικής αγωγής. Πρόκειται για την πρώτη πειραματική διερεύνηση του φαινομένου και θα παράσχει βασικές πληροφορίες, στις οποίες θα μπορούν να στηριχθούν λογοθεραπευτές για τη δουλειά τους, καθώς και ερευνητές για να προωθήσουν την έρευνα στον κλάδο αυτό.

Συγκεκριμένα, η παρούσα εργασία εξετάζει την κατάκτηση της διάρκειας των συμφώνων από Κύπριους φυσικούς ομιλητές προερχόμενους από διαφορετικά περιβάλλοντα. Με τον όρο περιβάλλον αναφερόμαστε στον τρόπο με τον οποίο οι ομιλητές έχουν εκτεθεί στην Κοινή Νέα Ελληνική, και κατά συνέπεια την επιρροή του περιβάλλοντος στην κατάκτηση της διαλέκτου. Δημιουργήσαμε πέντε διαφορετικές κατηγορίες ομιλητών, έτσι ώστε να μελετηθούν όσο το δυνατόν περισσότεροι πιθανοί σχηματισμοί ενός περιβαλλοντικού συστήματος. Οι κατηγορίες που συμμετείχαν στην έρευνα είναι Ελλαδίτες που ζουν στην Ελλάδα, Κύπριοι που ζουν στην Κύπρο (αυτές οι δύο κατηγορίες λειτουργούν ως βασικές για τις συγκρίσεις μας), Ελλαδίτες μετανάστες που ζουν χρόνια στην Κύπρο, Κύπριοι φοιτητές που σπούδαζαν στην Ελλάδα, και παιδιά που ζουν στην Κύπρο (με ένα γονιό Ελλαδίτη και ένα Κύπριο). Δίνοντας σημασία στο περιβαλλοντικό σύστημα θα παρατηρηθεί κατά πόσο αυτό μπορεί να επηρεάσει την οποιαδήποτε αλλαγή στη γλώσσα του ατόμου.

Η σημαντικότητα της έρευνάς μας εστιάζεται σε τέσσερα σημεία:

1. Αποτελεί την πρώτη έρευνα που εξετάζει την κατάκτηση των μονών συμφώνων της Ελληνικής από Κύπριους φυσικούς ομιλητές. Παρότι τα ακουστικά χαρακτηριστικά των συμφώνων και των δύο διαλέκτων έχουν αποτελέσει αντικείμενο έρευνας στο παρελθόν, η κατάκτησή τους από φυσικούς ομιλητές της Κύπρου δεν έχει ερευνηθεί.
2. Προσφέρει ερευνητικά αποτελέσματα σχετικά με το κατά πόσον οι παραγωγές των Κύπριων φυσικών ομιλητών στα Ελληνικά είναι όντως αντιπροσωπευτικές των Ελληνικών, ή αποτελούν μια «καινούρια» Κοινή Κυπριακή Ελληνική (Αρβανίτη, 2010b σ.20).
3. Προσφέρει σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με την πληθώρα των ερευνών στην κατάκτηση δεύτερης γλώσσας. Οι θεωρίες κατάκτησης δεύτερης γλώσσας (Flege, 1995) εξετάζουν πώς φυσικοί ομιλητές π.χ. των Ισπανικών κατακτούν το φωνολογικό φωνηεντικό σύστημα των Αγγλικών. Δηλαδή, πώς ομιλητές από ένα σύστημα που δεν έχει διαφορά μακρότητας στα φωνήεντα κατακτούν ένα σύστημα το οποίο διακρίνει τα φωνήεντα και με βάση τη μακρότητά τους. Για παράδειγμα, εξετάζουν κατά πόσον οι ομιλητές των Ισπανικών (ή Ελληνικών κλπ.) κατακτούν τη διαφορά μεταξύ ship – sheep. Μόνο μία μελέτη όμως, καθόσον γνωρίζουμε, έχει εξετάσει την αντίθετη διαδικασία (Morrison , 2003), δηλαδή πώς ομιλητές από ένα σύστημα που έχει διάκριση μακρών και βραχέων φθόγγων κατακτούν ένα σύστημα που δεν έχει τη διάκριση αυτή. Σε αυτό ακριβώς το σημείο

βρίσκεται η προσφορά της συγκεκριμένης εργασίας, δηλαδή η εξέταση της κατάκτησης των μονών συμφώνων της Ελληνικής, από Κύπριους ομιλητές, των οποίων το φωνολογικό σύστημα διαθέτει και μακρά και βραχέα σύμφωνα.

4. Έχοντας ήδη σαν δεδομένο από προηγούμενες μελέτες ότι το περιβάλλον είναι σημαντική παράμετρος για την εκμάθηση μιας δεύτερης γλώσσας, στην παρούσα έρευνα εξετάζεται κατά πόσο οι διαφοροποιήσεις στον τρόπο κατάκτησης της Ελληνικής μέσω του περιβάλλοντος επηρεάζουν την εκμάθησή της .
5. Προσφέρει πειραματικά δεδομένα για τη χρήση της Κοινής Νέας Ελληνικής από Κύπριους ομιλητές, προσφέροντας έτσι μια βάση στην οποία μπορούν να στηριχθούν λογοθεραπευτές για την αξιολόγηση ατόμων με διγλωσσία στα κυπριακά και τα ελληνικά. Γνωρίζοντας τα ακουστικά χαρακτηριστικά των δύο διαλέκτων και την αναμενόμενη κατάκτησή τους, θα μπορούν οι λογοθεραπευτές να κατανοήσουν κατά πόσο οι παραγωγές των ατόμων που αξιολογούν είναι αναμενόμενες στα πλαίσια των φυσιολογικών πληθυσμών.

Φωνολογία και Φωνητική

Η φωνολογία είναι ο κλάδος της γραμματικής που ασχολείται με τους φθόγγους (ήχους) οι οποίοι χρησιμοποιούνται συστηματικά στις φυσικές γλώσσες για την κοινοποίηση σημασιών (παράγει μια συγκεκριμένη φωνολογική δομή) . Η φωνητική είναι ο κλάδος της γλωσσολογίας που μελετά τα φυσικά χαρακτηριστικά των φθόγγων που χρησιμοποιούνται στις φυσικές γλώσσες και η μελέτη των φυσικών χαρακτηριστικών τους(δηλαδή τις μεταφράζει σε φυσικό αντικείμενο, σε φθόγγο, Nespor 1999).

Στη συγκεκριμένη έρευνα η φωνολογία αναφέρεται στην περιγραφή του συμφωνικού συστήματος (δηλαδή η διαφορά μεταξύ μονών και διπλών συμφώνων) στα Κυπριακά και Ελληνικά, ενώ η φωνητική στην περιγραφή της διάρκειας των συμφώνων που θα εξεταστούν (/s/ και /t/).

Σύγκριση συμφωνικού συστήματος Ελληνικής και Κυπριακής

Το Ελληνικό φωνολογικό συμφωνικό σύστημα αποτελείται από μονά σύμφωνα τα όποια στο διεθνές φωνητικό αλφάβητο είναι b, d, j , g, p, t, c, k, v, d, z, j, g, f, t, s, ç, x, m, n, ñ, dz, t, r (R), l, L, n (Πρωτόπαπας, 2003). Όσον αφορά όμως το Κυπριακό σύστημα αποτελείται από μονά και διπλά σύμφωνα. Τα μονά σύμφωνα της Κυπριακής είναι: b, d, j , g, p, t, c, k, v, d, z, j, g, f, t, s, ç, x, m, n, ñ, dz, t, r (R), l, L, n. Τα διπλά σύμφωνα της είναι: k ː, l ː, p ː, s ː, t ː, (Αρβανίτη, 2010a). Επιπλέον, τα δύο φωνολογικά συστήματα παρουσιάζουν

και υπερτεμαχιακές διαφορές, διαφορές στη μορφολογία, τη σύνταξη, το λεξικό κλπ (π.χ: στα Ελληνικά <ξύπνησα> ['ksipnisa] και στα Κυπριακά <ε-ξύπνησα> [e-'ksipnisa], στα Ελληνικά <εκατό> [eka'to] και στα Κυπριακά <εκατό-ν> [eka'ton]). Άλλα φωνητικά και φωνολογικά χαρακτηριστικά που διακρίνουν τις δύο διαλέκτους είναι ότι τα Κυπριακά αντικαθιστούν το Ελληνικό [j] -που δεν χρησιμοποιείται στην Κύπρο- με το [i] (π.χ: Ελληνικά <καρδγία> [kar.'ðja] Κυπριακά <καρκιά> [ka'r.ca]). Επίσης στα Κυπριακά αντικαθιστούνται τα έκκροτα κλειστά που χρησιμοποιούνται σε λέξεις στα Ελληνικά από τα τριβόμενα κλειστά (π.χ: η λέξη <δεκτή> [ðe'kti] στα Κυπριακά λέγεται <δεχτή> [ðexti].) Τέλος, στα Ελληνικά (: Ελληνική γλώσσα) όταν τονίζεται μια λέξη στη λήγουσα ή στην προπαραλήγουσα συλλαβή και ακολουθείται από δυσύλλαβη ή μονοσύλλαβη λέξη, τότε αποκτά ένα δεύτερο τόνο, πράγμα που στα Κυπριακά (: Κυπριακή γλώσσα) δεν συμβαίνει (π.χ στα Ελληνικά <το τηλέφωνό μου> [to ti'lefo'no mu] και στα Κυπριακά το τηλέφωνο μου [to ti'lefono mu]),(Αρβανίτη, 2010b).

Τα συγκεκριμένα παραδείγματα είναι μόνο ενδεικτικά των διαφορών που προκύπτουν, ακόμη και αποκλειστικά στο φωνολογικό/φωνητικό επίπεδο των 2 συστημάτων. Η παρούσα έρευνα εστιάζει στην προαναφερθείσα διαφορά μεταξύ μονών και διπλών συμφώνων, διάκριση η οποία υπάρχει στην Κυπριακή, αλλά απουσιάζει στην Ελληνική.

Φωνητική σύγκριση των φθόγγων /s/ και /t/ της Ελληνικής και Κυπριακής.

Όσον αφορά τη διάρκεια των Κυπριακών συμφώνων που θα χρησιμοποιηθούν σε αυτή την έρευνα έχουν καταγραφεί από προηγούμενες έρευνες ότι το /s/ στα μονά διαρκεί 116ms και στα διπλά 159ms ενώ το /t/ στα μονά η διάρκεια της κλειστής φάσης είναι 64ms και ο ΧΕΦ (χρόνος έναρξης φωνής, σ.13-15),15ms, και στα διπλά η κλειστή φάση διαρκεί 104ms και ο ΧΕΦ 62ms (Αρβανίτη, 2010a), (σε αυτή την πτυχιακή θα αναφερόμαστε στο μακρό ΧΕΦ των διπλών κλειστών ως δασύτητα και στο σύντομο ΧΕΦ των μονών ως κρότο). Στα Ελληνικά όμως, που δεν υπάρχουν μονά και διπλά σύμφωνα, η διάρκεια των τριβομένων συμφώνων έχει εξεταστεί από διάφορες έρευνες και οι τιμές που παρουσιάζονται ποικίλουν μεταξύ ερευνών, κυρίως διότι οι συνθήκες μετρήσεων είναι πολύ διαφορετικές. Με βάση μια γενική εποπτεία των τιμών που έχουν αναφερθεί σε προηγούμενες μελέτες μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η διάρκεια του /s/ μπορεί να κυμαίνεται περίπου μεταξύ 100 και 120 ms. Ομοίως και για τα έκκροτα υπάρχει πληθώρα μελετών και το /t/ στην κλειστή φάση φαίνεται να διαρκεί 40ms και τέλος το /t/ όσον αφορά τον κρότο 20ms (Αρβανίτη, 2001). Όλες αυτές οι τιμές, ωστόσο, μπορούν να αλλάξουν συστηματικά αναλόγως με την πειραματική μεθοδολογία που χρησιμοποιείται.

Όπως φαίνεται και πιο πάνω και έχει διατυπωθεί από την Αρβανίτη (2010a) υπάρχει συμφωνικός διπλασιασμός και δασύτητα στην Κυπριακή σε

αντίθεση με την Ελληνική που δεν υπάρχει. Έτσι, για παράδειγμα, τα μακρά ή «δασέα» σύμφωνα (geminate) κυριαρχούν ακόμα και στην ακρολεκτική γλωσσική παραγωγή. Αυτό ενδεχομένως συμβαίνει γιατί η μακρότητα /«δασύτητα» του συμφώνου έχει φωνημική αξία στην Κυπριακή, (π.χ. [éval:a] <έβαζα> αλλά [évala] <έβαλα> ή [kúp^ha] <δοχείο> αλλά [kúra]). Η «δάσυνση» είναι επίσης υποχρεωτική σε συμφωνικά συμπλέγματα που αποτελούνται από δύο άηχα κλειστά, π.χ. [r^hosi] «πτώση».

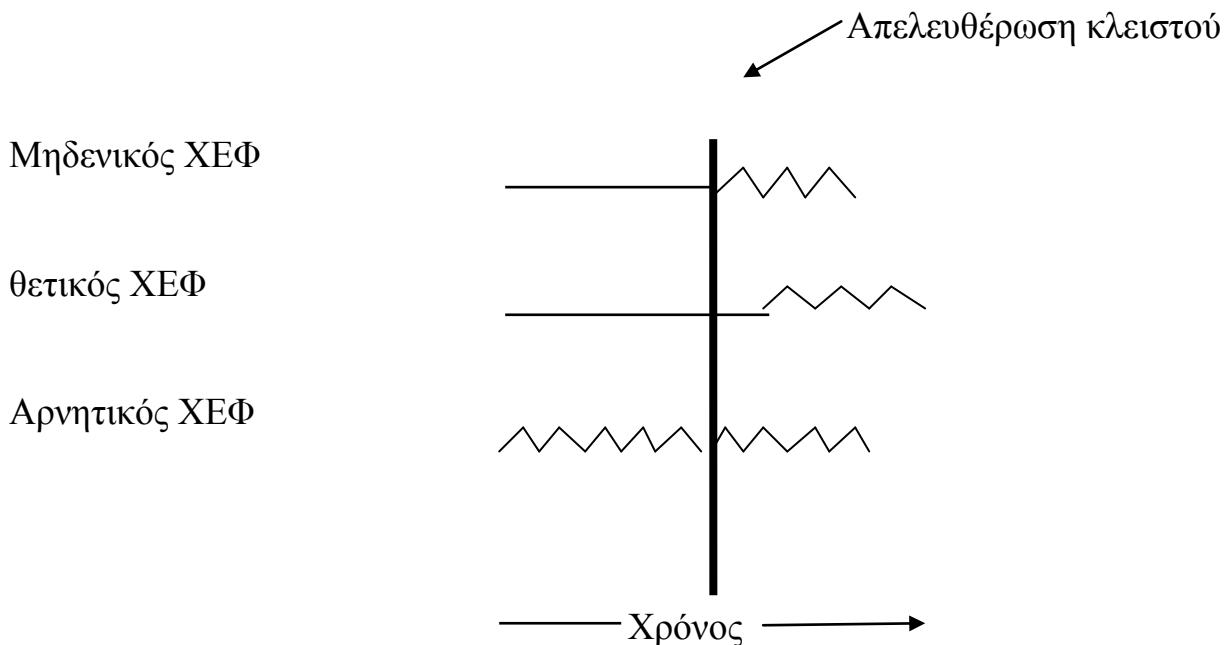
Η παρούσα διατριβή εξετάζει δύο σύμφωνα με ίδιο τόπο άρθρωσης (φατνιακά) και διαφορετικό τρόπο άρθρωσης. Το /t/ είναι κλειστό έκκροτο, ενώ το /s/ είναι τριβόμενο. Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση του πειράματος, θα παρουσιάσουμε τα φωνητικά/ακουστικά χαρακτηριστικά των φθόγγων αυτών, προκειμένου να γίνουν σαφείς οι μετρήσεις που πάρθηκαν.

Στα κλειστά σύμφωνα υπάρχει απόλυτη επαφή των αρθρωτών, ώστε το ρεύμα του αέρα να μην μπορεί να διαφύγει από τη στοματική κοιλότητα. Υπάρχουν δύο πιθανοί τύποι κλειστών: το στοματικό κλειστό και το ρινικό κλειστό. Στο στοματικό κλειστό όταν εκτός από τη φραγή της στοματικής κοιλότητας, η υπερώα είναι ανυψωμένη ώστε να φράσσεται η ρινική κοιλότητα, τότε το ρεύμα του αέρα φράσσεται εντελώς, η πίεση στη στοματική κοιλότητα αυξάνεται και σχηματίζεται στοματικός κλειστός φθόγγος. Τη στιγμή αποκόλλησης των αρθρωτών, ο αέρας απελευθερώνεται δημιουργώντας κρότο. Περιμένουμε, κατά συνέπεια, η ακουστική διαρύθμιση των κλειστών άηχων φθόγγων να παρουσιάζει αρχικά σιωπή, κατά την οποία οι αρθρωτές είναι σε φραγή και δεν διαφεύγει αέρας από τη στοματική κοιλότητα και τον κρότο, κατά τον οποίο απομακρύνονται οι αρθρωτές και ο αέρας περνά από την στοματική κοιλότητα δημιουργώντας τον.

Παρότι αναφερθήκαμε στον κρότο ως απελευθέρωση της πίεσης του αέρα στη στοματική κοιλότητα, η φωνολογική και φωνητική υπόσταση των κλειστών είναι λίγο πιο περίπλοκη. Η διαφοροποίηση μεταξύ ηχηρών και άηχων κλειστών συμφώνων στις γλώσσες του κόσμου γίνεται με βάση τον όρο Χρόνος Έναρξης Φωνής (ΧΕΦ). Ο «χρόνος έναρξης φώνησης» αναφέρεται στη χρονική διάρκεια που μεσολαβεί από την απελευθέρωση ενός κλειστού μέχρι την έναρξη της περιοδικής ταλάντωσης των φωνητικών πτυχών. Υπάρχουν τρεις βασικοί τύποι για το «χρόνο έναρξης φώνησης». Ο πρώτος τύπος είναι ο μηδενικός ΧΕΦ (όπου η έναρξη της ταλάντωσης των φωνητικών πτυχών συμπίπτει περίπου με την απελευθέρωση του κλειστού). Σε αυτή την περίπτωση έχουμε πολύ σύντομο θετικό ΧΕΦ, που συχνά ονομάζεται κρότος (αναφερόμαστε σε αυτόν σύμφωνα με τη βιβλιογραφία και ως μηδενικό ΧΕΦ, παρότι οι τιμές του είναι μικρές θετικές, από 10ms μέχρι και περίπου 30ms). Ο δεύτερος τύπος είναι ο θετικός ΧΕΦ (ο οποίος παρουσιάζει καθυστέρηση στην έναρξη της ταλάντωσης των φωνητικών πτυχών μετά την απελευθέρωση του κλειστού). Σε αυτή την περίπτωση έχουμε μακρό θετικό ΧΕΦ και αυτός ονομάζεται δασύτητα. Ο τρίτος τύπος είναι ο αρνητικός (όπου η έναρξη της ταλάντωσης των φωνητικών πτυχών προηγείται της απελευθέρωσης του κλειστού). Τα ηχηρά σύμφωνα

έχουν αρνητικό ΧΕΦ. Σε γλώσσες που δεν έχουν αρνητικό ΧΕΦ η διάκριση μεταξύ ηχηρών και άηχων συμφώνων γίνεται μεταξύ μηδενικού και θετικού ΧΕΦ (π.χ. τα Αγγλικά). Στην Κυπριακή, όπως και σε άλλες γλώσσες, υπάρχουν και οι τρεις κατηγορίες, γεγονός που την καθιστά εξαιρετικά ενδιαφέρουσα. Τα ηχηρά κλειστά πραγματοποιούνται με αρνητικό ΧΕΦ, όπως και στην Ελληνική, αλλά τα άηχα κλειστά χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: σε αυτά που έχουν μηδενικό ΧΕΦ και σε αυτά που έχουν δασύτητα. Η κάθε κατηγορία καταλαμβάνει διαφορετική φωνολογική οντότητα: τα κλειστά με μηδενικό ΧΕΦ καλύπτουν την κατηγορία των μονών συμφώνων, ενώ τα κλειστά με δασύτητα καλύπτουν την κατηγορία των διπλών συμφώνων. Στην παρούσα εργασία εξετάζεται μόνο το άηχο φατνιακό κλειστό /t/ και έτσι ο ΧΕΦ είναι πάντα θετικός (δείτε Σχεδιάγραμμα 1 όπου παρουσιάζεται εικονική αναπαράσταση του πώς αναγορίζουμε τις τρεις κατηγορίες στην κυματομορφή).

Στην Ελληνική ο διαχωρισμός μεταξύ ηχηρών και άηχων κλειστών είναι ο ίδιος όπως και στην Κυπριακή, μόνο που η Ελληνική δεν διαθέτει μονά και διπλά σύμφωνα. Αντιθέτως, η κατηγορία του μονού /t/ έχει μηδενικό ΧΕΦ, και αναμένεται να συμπίπτει με την κατηγορία των μονών εκκρότων της Κυπριακής (Ladefoged,2010).

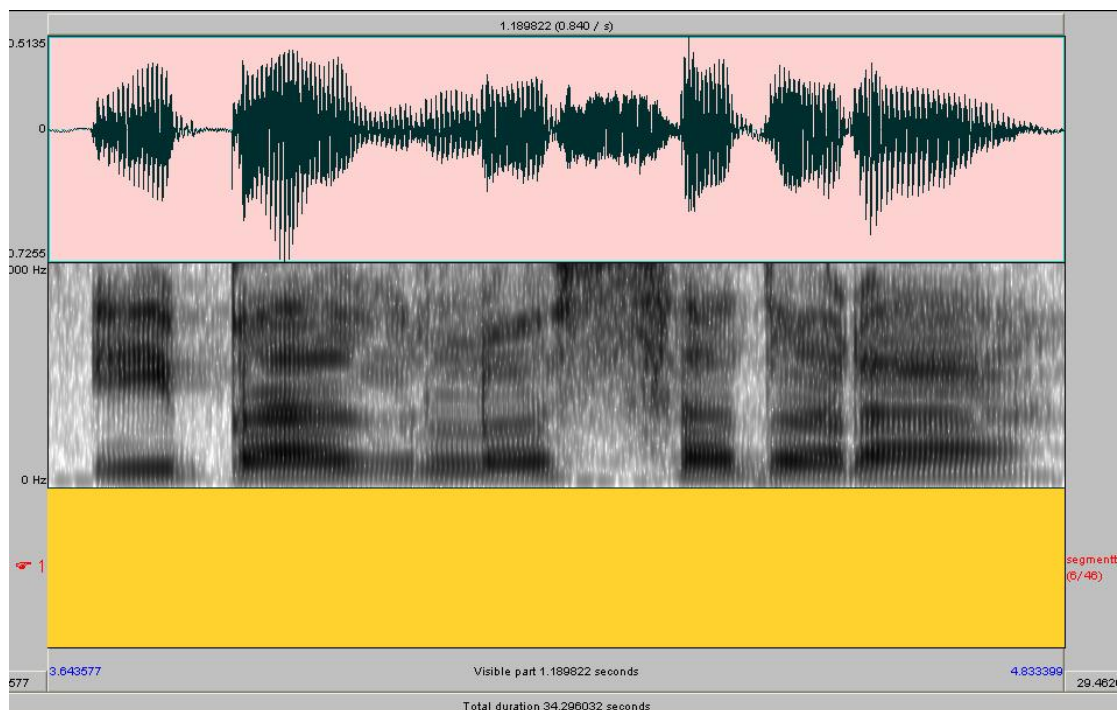

Σχεδιάγραμμα 1: Εικονικές αναπαραστάσεις των τριών βασικών τύπων του ΧΕΦ (χρόνος έναρξης φώνησης) σε συνάρτηση με το χρόνο. Ανάλογα με το πότε αρχίζει ο παλμός των φωνητικών χορδών σε σχέση με την απελευθέρωση των αρθρωτών (μαύρη κάθετη γραμμή) καθορίζεται και ο τύπος του ΧΕΦ.

Η δεύτερη κατηγορία συμφώνων που εξετάζεται σε αυτή την πτυχιακή είναι τα τριβόμενα και συγκεκριμένα το φατνιακό τριβόμενο /s/. Το τριβόμενο,

σε αυτό τον τρόπο άρθρωσης, δημιουργείται όταν δύο αρθρωτές αλληλοπροσεγγίζονται τόσο, ώστε η έξοδος του αέρα να εμποδίζεται αρκετά και να παράγεται αναταραχή στο διαφεύγον ρεύμα αέρα. Ο μηχανισμός που συνδέεται με την παραγωγή αυτών των συριστικών συμφώνων μπορεί να παρομοιασθεί με το θόρυβο που παράγεται όταν ο άνεμος φυσά σε στενές διόδους (Ladefoged, 2010).

Στην παρούσα πτυχιακή, καθώς εξετάζουμε τη φωνητική πραγμάτωση διαφόρων φθόγγων, χρησιμοποιούμε για την ανάλυση των αποτελεσμάτων μας κυματομορφές και φασματογραφήματα. Πρόκειται για τρόπους οπτικής αναπαραγωγής του φωνητικού σήματος, προκειμένου να το αποθηκεύσουμε, να το εξετάσουμε και να το αναλύσουμε. Η κυματομορφή είναι η γραφική παράσταση του ηχητικού κύματος. Αποτελεί την αναπαράσταση της έντασης του κύματος ως προς το χρόνο. Η φασματογραφική ανάλυση είναι πιο πλούσια σε πληροφορίες, καθώς παρουσιάζει τις συχνότητες των απλών κυμάτων που απαρτίζουν την ανθρώπινη ομιλία όπως αλλάζουν στο χρόνο.

Σχεδιάγραμμα 2: Παρουσιάζεται κυματομορφή και φασματογράφημα κατά την παραγωγή μιας φράσης τριών λέξεων.

Κυπριακά

Τα Κυπριακά είναι η φυσική γλώσσα που ομιλούν οι κάτοικοι της Κύπρου και έχει τις ρίζες της στην Ελληνική. Οι πρώτοι που κατοίκησαν το νησί ήταν οι Αχαιοί οι οποίοι μιλούσαν την αρκαδιακή διάλεκτο (Ελληνας, 2009). Το Ελληνικό αλφάβητο εισάχθηκε στην Κύπρο γύρω στα τέλη του 5ου αιώνα π.Χ, από το βασιλιά της Σαλαμίνας, Ευαγόρα Α΄, και χρησιμοποιείτο - παράλληλα με το Κυπριακό.

Η Κύπρος λόγω της γεωγραφικής της θέσης, το σταυροδρόμι τριών ηπείρων (Αφρική-Ευρώπη-Ασία), θεωρείτο στρατηγικά άλλα και εμπορικά το καλύτερο μέρος για τους κατακτητές. Έτσι από τα πρώτα χρόνια της είχε γίνει θύμα πολλών επίδοξων καλοθελητών οι οποίοι προσβλέποντας σε δικά τους συμφέροντα την κατακτούσαν. Πέρα από τα πολλά κακά που της προκαλούσαν καθέννας άφηνε αποτυπωμένη, αναπόφευκτα βέβαια, την κουλτούρα, τον πολιτισμό αλλά και τη γλώσσα του στους κατοίκους της, γι' αυτό και στα Κυπριακά λεξικά υπάρχουν πολλές ξένες λέξεις. Οι λέξεις της Κυπριακής διαλέκτου μπορούν να διαχωριστούν σε: α) Λέξεις της πανάρχαιας Κυπριακής διαλέκτου των Αχαιών, β) Λέξεις της κλασικής εποχής και του Ομήρου, γ) Λέξεις της Κοινής Ελληνιστικής (Ευαγγέλια, Καινή Διαθήκη, Εκκλησία), δ) Βυζαντινές και Λατινικές, ε) Γαλλικές (Φράγκικες, Αρχαιογαλλικές και Προβηγκιακές) και Ιταλικές (Ενετικές), ζ) Αραβικές (από επιδρομές και εποικισμούς), η) Τουρκικές, θ) Αγγλικές.

Τέλος παρόλο που η Κύπρος θεωρείται ένα μικρό νησί στη Μεσόγειο και παρόλο που αποτελείται από λίγες πόλεις –καθώς και οι μισές της είναι κατακτημένες από τον Τουρκικό ζυγό – σε κάθε περιοχή της παρατηρείται διαφορετική προφορά κατά την παραγωγή της γλώσσας η οποία οφείλεται στους ιδιοματισμούς που δημιουργήσαν οι άνθρωποι σε κάθε μέρος. Στην παρούσα πτυχιακή εξετάζουμε τη διάλεκτο της Λευκωσίας.

Ελληνικά

Έχουν γίνει πολλές έρευνες όσον αφορά την Ελληνική γλώσσα αλλά την πρώτη έρευνα την έκανε ο πρώτος καθηγητής της Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ο Γεώργιος Ν. Χατζιδάκης (1848-1941) και δύο Έλληνες μελετητές της γλώσσας ο Αδαμάντιος Κοραής (1748 - 1833) και ο Δημήτριος Μαυροφρύδης (1828-1866). Μάλιστα ο Αδαμάντιος Κοραής μελέτησε την ετυμολογική προέλευση των λέξεων την Νέας Ελληνικής και γενικότερα την προέλευση και εξέλιξή της μέσα από τη γνωστή εκστρατεία του για καθαρισμό της Νέας Ελληνικής από Τούρκικα και Ιταλικά λεξιλόγια. Τις τελευταίες δεκαετίες έχει παρατηρηθεί μεγάλη αύξηση στις μελέτες που ερευνούν το φωνητικό και φωνολογικό σύστημα της γλώσσας, οι οποίες περιγράφονται περιληπτικά και συνοπτικά στο πρόσφατο άρθρο της Αρβανίτη (2007).

Η Ελληνική γλώσσα θα μπορούσε να είναι ένα μίγμα πολλών γλωσσών όπως και η Κυπριακή, καθώς και η Ελλάδα όπως και η Κύπρος –σε μικρότερο βαθμό- είχε πέσει θύμα κατακτητών αλλά και επειδή συνορεύει με πολλές άλλες χώρες. Παρόλα αυτά η Ελληνική γλώσσα είναι ένα μοναδικό παράδειγμα ζωντανής γλώσσας που έχει μείνει αδιάσπαστη εδώ και 4.000 χρόνια.

Τέλος, όπως συμβαίνει σε όλες τις χώρες, έτσι και στην Ελλάδα από περιοχή σε περιοχή μπορεί να διαφέρει η προφορική παραγωγή της γλώσσας από τους διαφορετικούς ιδιοματισμούς που χρησιμοποιεί καθεμία από αυτές. Στη συγκεκριμένη πτυχιακή εξετάζουμε την προφορά της Κοινής Νέας Ελληνικής, όπως χρησιμοποιείται στην Πάτρα με ομιλητές της ΚΝΕ, που δεν παρουσιάζουν διαλεκτικά στοιχεία.

Κοινή Νέα Ελληνική και Κυπριακή διάλεκτος

Η Κυπριακή διάλεκτος (Κυπριακή Ελληνική ή Κυπριακά) είναι η διάλεκτος της Ελληνικής γλώσσας που χρησιμοποιείται από περίπου επτακόσιες πενήντα χιλιάδες Έλληνες στην Κύπρο και μερικές εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες της Κύπρου της διασποράς, κυρίως στη Μεγάλη Βρετανία, την Αυστραλία και την Ελλάδα. Σχεδόν ποτέ δεν χρησιμοποιείται ως επίσημος γραπτός λόγος, αλλά είναι η κοινή ομιλουμένη των περισσότερων Ελληνοκυπρίων. Η διάλεκτος θα χρησιμοποιηθεί περισσότερο στα είδη του γραπτού λόγου, όπου βαρύνει η προφορική παράδοση: στην ποίηση και στο θέατρο (ιδιαίτερα δημοφιλές είναι το «Κυπριώτικο σκετς»). Θα παρεισφρήσει σε πεζογραφήματα με Κυπριακή θεματογραφία και ηθογραφία. Αλλά δεν θα χρησιμοποιηθεί για τη συγγραφή ενός δοκιμίου. Τα διοικητικά και νομικά έγγραφα είναι τα περισσότερα στην κοινή. Στην κοινή εκδίδεται ο ημερήσιος και περιοδικός Τύπος με ελάχιστες και προβλεπόμενες εξαιρέσεις (π.χ. τις σατιρικές στήλες). Η κοινή λοιπόν κυριαρχεί στα περισσότερα πεδία του γραπτού λόγου, ακόμα και σε προφορικά εκφερόμενο γραπτό ή γραφογενή λόγο (π.χ. στα δελτία ειδήσεων, σε μαθήματα, διαλέξεις, κηρύγματα, πολιτικές ομιλίες κ.λπ.). Στον προφορικό λόγο, αντίθετα, κυριαρχεί η Κυπριακή, ιδιαίτερα σε περιστάσεις συνομιλίας μεταξύ οικείων, για καθημερινά, διαπροσωπικά, ιδιωτικά, ανεπίσημα ζητήματα ή συνδιαλλαγές (π.χ. στα ψώνια). Δεν συνηθίζεται χρήση της κοινής σε καθημερινές περιστάσεις επικοινωνίας, μπορεί όμως να υπαγορεύεται από την παρουσία «Ελλαδιτών», την αίσθηση σοβαρότητας που περιβάλλει τη συζήτηση ή την επιδίωξη κοινωνικού κύρους. Από γλωσσολογικής πλευράς υπάρχει διμορφία ανάμεσα στην Κοινή Νέα Ελληνική και την Κυπριακή διάλεκτο.

Στη νεότερη εποχή σημαντικοί ποιητές όπως ο Βασίλης Μιχαηλίδης (1849-1917) και ο Δημήτρης Λιπέρτης (1866-1937) και ακόμα νεότεροι όπως ο

Παύλος Λιασίδης (1901-1985) κάνουν χρήση της διαλέκτου σε γραπτή μορφή. Πολλοί άλλοι λογοτέχνες, συνήθως ποιητές αλλά και πεζογράφοι, χρησιμοποιούν ακόμα την Κυπριακή διάλεκτο. Υπάρχει επίσης πληθώρα Κυπριακών τραγουδιών (παραδοσιακά, δημοτικά και σύγχρονα).

Σύμφωνα με την Αρβανίτη (2010b) οι Κύπριοι όταν μιλάνε τα Ελληνικά, δεν χρησιμοποιούν τα Ελληνικά όπως χρησιμοποιούνται στον Ελλαδικό χώρο, αλλά χρησιμοποιούν μια νέα μορφή Ελληνοκυπριακών που είναι ευδιάκριτα διαφορετική. Βάση της ανάλυσης της Αρβανίτη αυτό μπορεί να συμβαίνει λόγω των πρακτικών αναγκών και των μεταβαλλόμενων περιστάσεων καθώς επίσης και λόγω της απροθυμίας της Κυπριακής κοινότητας να αναγνωρίσει τις διαφορές μεταξύ των δύο διαλέκτων, λόγω των επιπτώσεων που μπορεί να επιφέρει αυτή η αναγνώριση.

Όταν αναφερόμαστε στις επιπτώσεις, εννοούμε ότι με αυτό το τρόπο οι Ελλαδίτες και Κύπριοι θα θεωρούνται ότι έχουν διαφορετική εθνικότητα, γιατί σύμφωνα με την κυρίαρχη ιδεολογία η γλώσσα είναι το κύριο χαρακτηριστικό ενός έθνους (Αρβανιτη, 2010b).

Διγλωσσία και Κατάκτηση Δεύτερης Γλώσσας

Ο όρος «διγλωσσία» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά στη βιβλιογραφία από το Ferguson (1959,1964 σ.429), χαρακτηρίζοντας έτσι μια γλωσσική κατάσταση κατά την οποία «two varieties of a language exist side by side throughout the community, with each having a definite role to play» (Τριάρχη-Herrmann B., 2000 σ. 50).

Στη νεοελληνική γλώσσα ο όρος αυτός μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε για να περιγράψει τη σημασία κατοχής και εναλλακτικής χρησιμοποίησης δύο διαφορετικών γλωσσών είτε για τη σημασία της παράλληλης χρήσης δύο παραλλαγών της ίδιας γλώσσας από τα μέλη μιας γλωσσικής κοινότητας.

Η Αρβανίτη (2010b) καταθέτοντας την άποψη της και μέσα από τα άρθρα της θεωρεί ότι η Κυπριακή πραγματικότητα αποτελείται από μια διγλωσσία της Νέας Ελληνικής και της Κυπριακής Νέας Ελληνικής. Είναι εμφανές ότι η Κυπριακή μορφή της Νέας Ελληνικής είναι αναγνωρισμένα διαφορετική από αυτή που χρησιμοποιείται στην Ελλάδα. Οι διαφορές ανήκουν σε όλα τα επίπεδα και είναι συστηματικές. Μια πιθανή αιτία για αυτές τις αλλαγές είναι η πιο διαδεδομένη χρήση της Κυπριακής Νέας Ελληνικής, η οποία δημιουργεί πρακτικές ανάγκες κατανόησης από το ευρύ κοινό. Επιπλέον, οι χρήστες καλούνται να χρησιμοποιήσουν την Κυπριακή Νέα Ελληνική, χωρίς κατ' ανάγκη να τη γνωρίζουν καλά κι έτσι καταφεύγουν σε τύπους της Κυπριακής ή σε δάνεια από την Αγγλική (που αποτελεί τη γλώσσα εκπαίδευσης σημαντικού μέρους του πληθυσμού). Η κοινωνική πίεση για σωστή χρήση της Κοινής Νέας Ελληνικής είναι μειωμένη σε σχέση με το παρελθόν.

Συνήθως επισημαίνεται ο κίνδυνος από την αλόγιστη χρήση δανείων από την Αγγλική ή γίνονται παράπονα για τα “κακά Ελληνικά” του λαού. Ωστόσο στην πλειονότητα τους οι αρθρογράφοι δείχνουν να μην αμφισβητούν το ρόλο της Κυπριακής διαλέκτου στα γλωσσικά θέματα που τους απασχολούν. Κι αυτό γιατί, όπως υποστηρίζεται, η Κυπριακή ελάχιστα διαφέρει από την Κοινή Νέα Ελληνική.

Πιο συγκεκριμένα, οι αρθρογράφοι εμφανίζουν τη σχέση μεταξύ ΚΝΕ και Κυπριακής ως ανάλογη με αυτή μεταξύ της ΚΝΕ και άλλων Ελληνικών διαλέκτων. Δηλαδή παραγνωρίζουν συστηματικά το γεγονός ότι υπάρχει ιστορική διγλωσσία στην Κύπρο (όρο με τον οποίο η Φραγκουδάκη (1993) αποδίδει τον όρο διγλωσσία του Charles (1959).)

Οι λόγοι για την άρνηση της ιστορικής διγλωσσίας στην Κύπρο είναι κυρίως ιδεολογικής και συναισθηματικής φύσεως. Για κάποιους ο όρος διγλωσσία είναι φορτισμένος, αφού παραπέμπει σε διαφορετικές γλώσσες και συνεπώς σε διαφορετική εθνική ταυτότητα μεταξύ Ελλήνων και Κυπρίων. Επειδή στην Κύπρο παρατηρείται ένα γλωσσικό φαινόμενο, αυτό τις ιστορικής διγλωσσίας, οι περισσότεροι σχολιαστές αρνούνται την ύπαρξη του. Η αναγνώριση εγκυμονεί “κινδύνους”. Δηλαδή, είναι ακριβώς η κατάσταση ιστορικής διγλωσσίας που επικρατεί στην Κύπρο και η μη-αναγνώριση της που σταδιακά δημιουργεί μια διαφορετική μορφή της ΚΝΕ, την Κυπριακή ΝΕΚ, η οποία αποκλίνει σημαντικά από την ΚΝΕ που μιλιέται στην Ελλάδα. Οι αποδείξεις δεν είναι τέτοιες που να κάνουν την Κυπριακή ΝΕΚ αναγνωρίσιμη ως ξεχωριστή γλωσσική ποικιλία.

Ο τρόπος εκμάθησης της Κοινής Νέας Ελληνικής στην Κύπρο από γλωσσολογικής άποψης παραπέμπει περισσότερο στην κατηγοριοποίηση της κατάκτησης της γλώσσας ως δεύτερη γλώσσα, παρότι η κοινωνία μπορεί να παρουσιάζει το φαινόμενο της διγλωσσίας. Η διαφορά μεταξύ ατομικής διγλωσσίας και κατάκτησης δεύτερης γλώσσας έγκειται κυρίως στο χρόνο κατάκτησης της δεύτερης γλώσσας, ενώ και στις δύο μορφές υποστηρίζεται ότι η γλώσσα πρέπει να κατακτηθεί μέσω της επαφής με φυσικούς ομιλητές. Στην περίπτωση της διγλωσσίας, το άτομο κατακτά τη γλώσσα από τη γέννηση του είτε μέσα περίπου στα πρώτα τρία έτη της ζωής του, ενώ στην περίπτωση κατάκτησης δεύτερης γλώσσας, το άτομο λέγεται ότι την κατακτά μετά τα έξι πρώτα έτη της ζωής του (Τριάρχη-Herrman B., 2000). Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι ένα άτομο που μαθαίνει τη δεύτερη γλώσσα μετά τα έξι δεν μπορεί να φτάσει στο σημείο της διγλωσσίας, καθώς η διγλωσσία αποτελεί ένα συνεχές και συνεχώς μεταβαλλόμενο σύστημα στον εγκέφαλο του ατόμου. Παρότι η παρούσα έρευνα δεν ασχολείται με τη διάκριση του κατά πόσον η Κύπρος είναι δίγλωσσος πληθυσμός, τα άτομα που εξετάζουμε θεωρούμε ότι κατακτούν σε γενικές γραμμές μια δεύτερη γλώσσα, καθώς μαθαίνουν την Ελληνική με την είσοδο τους στο σχολείο.

Οι θεωρίες κατάκτησης δεύτερης γλώσσας στο επίπεδο της φωνητικής αναφέρουν ότι όσο περισσότερο έχει αναπτυχθεί το σύστημα της μητρικής

γλώσσας του ομιλητή, όταν ξεκινάει η εκμάθηση της γλώσσας-στόχου, τόσο περισσότερο θα επηρεάζεται το σύστημα της δεύτερης (Flege, 1995). Οι έρευνες που έχουν γίνει σχετικά με την κατάκτηση του φωνητικού συστήματος μιας δεύτερης γλώσσας καταδεικνύουν πως η εμπειρία ενός ανθρώπου στο μητρικό του σύστημα επηρεάζει την κατάκτηση ενός δεύτερου και τρίτου γλωσσικού συστήματος. Για παράδειγμα, ένας ομιλητής της Ελληνικής, του οποίου το φωνολογικό σύστημα διαθέτει μόνο ένα ανοικτό κεντρικό φωνήεν /a/, θα έχει πρόβλημα στην κατάκτηση της Αγγλικής, η οποία διαθέτει περισσότερα φωνήεντα σε εκείνο το σημείο του φωνηεντικού χώρου (Lengeris & Hazan 2010).

Ένα δεύτερο θέμα που αφορά την κατάκτηση μιας δεύτερης γλώσσας αφορά την εμπειρία στη χρήση της δεύτερης γλώσσας. Σύμφωνα με το Speech Learning Model, μια από τις επικρατούσες θεωρίες για την κατάκτηση δεύτερης γλώσσας του Flege (1995), όλοι οι ήχοι της δεύτερης γλώσσας αρχικά καθορίζονται από το αλλόφωνο της πρώτης γλώσσας. Όταν ωστόσο αυτοί που μαθαίνουν τη δεύτερη γλώσσα αποκτήσουν εμπειρία πάνω σε αυτή, μπορούν να διακρίνουν τις φωνητικές διαφορές μεταξύ των δύο γλωσσών, έστω και ακούγοντας τον πιο παρόμοιο ήχο, από την πρώτη και δεύτερη γλώσσα. Αυτό τους καθιστά κριτικά ικανούς αφού μπορούν να κατανοήσουν όλους τους ήχους της και έτσι θα μπορούν να τους παράγουν πιο εύκολα και σωστά.

Ένα ερώτημα βασικό στην έρευνα του SLM αποτελεί η ερώτηση του πώς κατακτώνται και μεταβάλλονται οι κατηγορίες των ατόμων κατά την κατάκτηση της Γ2 (δεύτερης γλώσσας). Σύμφωνα με την τωρινή μορφή της θεωρίας του SLM έχουμε τα εξής χαρακτηριστικά:

α. εάν ένας ήχος στη Γ2 είναι φωνητικά αρκετά όμοιος με έναν της πρώτης, αυτός της Γ2 θα αντικατασταθεί κατά την παραγωγή με αυτόν της Γ1. Το ερώτημα αυτό έχει εξετασθεί σε πληθώρα ερευνών, οι οποίες συνήθως κοιτούν την κατάκτηση των φωνηέντων της Αγγλικής από ομιλητές συστημάτων με λιγότερα φωνήεντα (συχνά Ισπανικά, Ιαπωνικά και Ελληνικά), καθώς και την κατάκτηση της διαφοράς /l-r/ των Αγγλικών από Ιάπωνες ομιλητές (Flege and Mackay, 2004), (Flege, MacKay and Meador, 1999),

β. εάν ο ήχος της Γ2 είναι φωνητικά αρκετά διαφορετικός, η κατάκτησή του θα είναι πιο εύκολη και γρήγορη απ' ό,τι αν είναι φωνητικά όμοιος με έναν της Γ1 (Flege, 1995),

γ. όσο πιο πολλή εμπειρία έχει ένας άνθρωπος στη Γ2, τόσο πιο πολύ επηρεάζεται όχι μόνο το σύστημα της Γ2, αλλά και το σύστημα της Γ1. Με άλλα λόγια, εάν ο ομιλητής έχει μεγάλη έκθεση στο σύστημα της Γ2, επηρεάζεται φωνητικά και το σύστημα της Γ1, όπως έχει αποδείξει ο Flege, Schirru & MacKay (2003).

Η μεγάλη πλειοψηφία των μελετών που αναφέρθηκαν και που έχουν παρουσιαστεί στην ερευνητική κοινότητα σχετικά με την κατάκτηση της φωνητικής ενός δεύτερου γλωσσικού συστήματος πάσχει από ένα μειονέκτημα.

Οι ερευνητές ενδιαφέρθηκαν κυρίως για το πώς ομιλητές με ένα «φτωχότερο» (δηλαδή με λιγότερα φωνήματα στο φωνολογικό τους σύστημα) κατακτούν μια γλώσσα με περισσότερες φωνηματικές διακρίσεις. Ωστόσο, η ερώτηση για την αντίθετη διαδικασία παραμένει ανεξερεύνητη. Η μοναδική έρευνα που φαίνεται να έχει εξετάσει την αντίθετη διαδικασία, καθ'όσον γνωρίζουμε, είναι αυτή του Morrison (2003).

Ο Morrison (2003) θέλοντας να εξετάσει δύο γλώσσες όπου η δεύτερη γλώσσα έχει μεγαλύτερο αριθμό φωνηέντων από την πρώτη γλώσσα, διεξήγαγε μια έρευνα στην οποία ήθελε να εξετάσει κατά πόσο Καναδό-Άγγλοι μαθητές της Ισπανίας, μπορούν να αντιληφθούν και να παράγουν τα Ισπανικά φωνήεντα με την προφορά που οι Ισπανοί τα παράγουν. Για την έρευνα χρησιμοποιήθηκαν οκτώ γυναίκες ομιλητές από την Ισπανία, δύο από το Μεξικό και ένας από κάθε χώρα, Αργεντινή, Χιλή, Κολομβία, Κούβα, Ισπανία και Βενεζουέλα. Οι Καναδό-Άγγλοι ομιλητές ήταν δώδεκα γυναίκες, οι οποίες μάθαιναν τα Ισπανικά από 0.5 και 5 έτη. Οι ακροατές, ήταν τρεις Ισπανίδες γυναίκες καθώς επίσης και η Αργεντινή, η Κολομβιανή και η Ισπανίδα (που είχαν χρησιμοποιηθεί και σαν ομιλητές) και ένας άντρας από την Ισπανία. Οι ακροατές ήταν επτά γυναίκες από την Αγγλία και δύο άντρες (κανένας από τους ακροατές δεν ζούσε στην Ισπανόγλωσση χώρα). Στην έρευνα χρησιμοποιήθηκαν προτάσεις που προέρχονταν από την Αγγλία και την Ισπανία, οι οποίες προσπαθούσαν να οδηγήσουν τους ακροατές προς τους Ισπανικούς και Αγγλικούς τρόπους αντίληψης. Οι ομιλητές παράγαγαν τα πέντε ισπανικά φωνήεντα στις τελικές συλλαβές /CV/. Τα φωνήεντα /i/, /e/, και /u/ εμφανίστηκαν σε τονισμένη θέση, και το /a/ και /o/ ήταν σε μετά-τονισμένη θέση. Κάθε πρόταση παραγόταν τρεις φορές τυχαία. Οι ακροατές άκουγαν τις ηχογραφημένες προτάσεις και έπρεπε να επιλέξουν κατά πόσο ακούνε Ισπανικό φωνήεν ή Αγγλικό, οι Ισπανοί και οι Άγγλοι αντίστοιχα. Η αρχική ανάλυση των αποτελεσμάτων ήταν σύμφωνα με τους Άγγλους ακροατές που προσδιόριζαν τα Ισπανικά φωνήεντα μέσω της αφομοίωσης στα Αγγλικά φωνήεντα. Το αποτέλεσμα από την έρευνα του Morrison ήταν ότι οι Άγγλοι ομιλητές αντιλήφθηκαν το Ισπανικό /i/, /e/, και /o/ μέσω της αφομοίωσης στο Αγγλικό /i/, /e/, και /o/ αντίστοιχα, και αντιλήφθηκαν το Ισπανικό /a/ και /u/ μέσω του πολλαπλασιασμού. Κατά την παραγωγή, οι Άγγλοι ομιλητές αντικατέστησαν το Αγγλικό /i/, το /e/, /æ/, /o/ και το /u/ για το Ισπανικό /i/, /e/, /a/, /o/, και το /u/ αντίστοιχα. Αυτό το αποτέλεσμα επιβεβαιώνει το Flege (2010) ότι όταν η δεύτερη γλώσσα έχει κοινά φωνήματα με την πρώτη γλώσσα τότε ο ομιλητής την παράγει μέσω της αφομοίωσης (δηλαδή παίρνει τα φωνήματα της δικής του γλώσσας και τα προσαρμόζει στην καινούργια), ενώ όταν δεν υπάρχουν γίνεται αντικατάσταση με παρόμοια από αυτά φωνήματα (Morrison, 2003).

Υποθέσεις

Με βάση προηγούμενες μελέτες και θεωρίες μπορούμε να διαμορφώσουμε τις ακόλουθες πειραματικές ερωτήσεις και υποθέσεις.

Πειραματικές ερωτήσεις:

Σύγκριση Κυπριακής, Ελληνικής και κατάκτηση Ελληνικής από Κύπριους.

1. Ποια είναι τα ακουστικά χαρακτηριστικά των μονών συμφώνων /s/ και /t/ της Ελληνικής και πώς συγκρίνονται με αυτά των μονών και διπλών της Κυπριακής; Εάν τα μονά και διπλά σύμφωνα της Κυπριακής είναι διαφορετικά από τα Ελληνικά τότε η κατάκτησή τους θα είναι πιο εύκολη απ' ό,τι αν ομοιάζουν (Flege, 1995); Περιμένουμε ότι, εάν τα δύο συστήματα έχουν διαφορετική φωνητική πραγμάτωση των φθόγγων τους, θα είναι δύσκολο για τους Κύπριους ομιλητές να κατακτήσουν την Ελληνική φωνητική και θα χρησιμοποιούν μια από τις υπάρχουσες κατηγορίες του συστήματός τους. Εάν τα δύο συστήματα ομοιάζουν, τότε οι Κύπριοι ομιλητές θα χρησιμοποιήσουν την κατηγορία αυτή που ομοιάζει στην Ελληνική.

Επιμέρους ερωτήσεις:

- α. Ποια είναι η διάρκεια του μονού και διπλού /s/ της Κυπριακής και κατά πόσο διαφέρουν μεταξύ τους;
- β. Ποια είναι η διάρκεια του μονού και διπλού /t/ της Κυπριακής και κατά πόσο διαφέρουν μεταξύ τους;
- γ. Ποια είναι η διάρκεια του /s/ της Ελληνικής, ποια του μακρού και του βραχέως /s/ της Κυπριακής; Διαφέρουν στατιστικά οι τρεις κατηγορίες μεταξύ τους;
- δ. Ποια είναι η διάρκεια του /t/ της Ελληνικής, ποια του μακρού και του βραχέως /t/ της Κυπριακής στην κλειστή φάση και στον κρότο/δασύτητα;
- ε. Υπάρχει διαφορά στον τρόπο εκφοράς του μονού και διπλού /s/ όταν οι Κύπριοι μιλούν Ελληνικά;
- στ. Υπάρχει διαφορά στον τρόπο εκφοράς του μονού και διπλού /t/ όταν οι Κύπριοι μιλούν Ελληνικά;

Επιρροή περιβάλλοντος στην κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας.

2. Το περιβάλλον και ο τρόπος εκμάθησης μιας γλώσσας επηρεάζει την κατάκτησή της; Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Flege (1995) περιμένουμε ότι όσο περισσότερη επαφή έχει ένας ομιλητής με τη δεύτερη γλώσσα, επηρεάζονται και οι φωνητικές κατηγορίες της μητρικής του γλώσσας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, έχουμε διαφορά στις παραγωγές των Ελληνικών συμφώνων μεταξύ των διαφορετικών ομάδων περιβαλλόντων; Επηρεάζονται οι μητρικές κατηγορίες όσο πιο πολλή επαφή έχει μια ομάδα με την Ελληνική γλώσσα; Περιμένουμε ότι, εάν τα δύο συστήματα έχουν διαφορετική φωνητική πραγμάτωση των φθόγγων, θα βρεθεί διαφορά στην πραγμάτωση και των Ελληνικών και των Κυπριακών φθόγγων της ομάδας που έχει τη μεγαλύτερη επαφή με την Ελληνική γλώσσα και άρα έχει μεγαλύτερη εμπειρία. Επίσης, περιμένουμε τα άτομα με μεγαλύτερη εμπειρία στην Ελληνική γλώσσα να

δείξουν τιμές πιο κοντά στις Ελληνικές. Τέλος, περιμένουμε ότι οι Ελλαδίτες που έχουν μετοικήσει στην Κύπρο για πολλά χρόνια θα δείξουν ότι έχει επηρεαστεί το μητρικό τους σύστημα να ομοιάζει αυτό της Γ2 (δείτε Κεφάλαιο 3 για μια εξήγηση των πειραματικών ομάδων που διαφέρουν ως προς την έκθεσή τους στην Ελληνική).

Επιμέρους ερωτήσεις:

α. Υπάρχει διαφορά στις παραγωγές του /s/ και του /t/ μεταξύ των πέντε ομάδων; Ποια είναι αυτή;

β. Οι παραγωγές των ομάδων που μιλούν Ελληνικά αλλά είναι Κύπριοι αλλάζουν ανάλογα με το περιβάλλον; Αν ναι, οι παραγωγές τους πώς εξελίσσονται;

γ. Οι παραγωγές της ομάδας που είναι από την Ελλάδα και ζει στην Κύπρο και έχει εκτεθεί στην Κυπριακή γλώσσα χρόνια, έχει παραμείνει Ελληνική, έχει γίνει Κυπριακή ή έχει δημιουργήσει μια ενδιάμεση κατηγορία μεταξύ των δύο γλωσσών;

Φωνητική υπόσταση Ελληνικής παραγόμενης στην Κύπρο.

3. Η παραγόμενη Ελληνική από τους Κύπριους ομιλητές ομοιάζει στην Ελληνική, την Κυπριακή, ή πρόκειται για μια «ενδιάμεση» Κυπριακή Ελληνική;

Επιμέρους ερωτήσεις:

α. Πώς συγκρίνεται η παραγωγή του /s/ και του /t/ των Κυπρίων στα Ελληνικά σε σχέση με αυτές των Ελλαδιτών και των Κυπρίων στα Κυπριακά; Εφόσον υπάρχουν φωνητικές διαφορές μεταξύ των δύο συστημάτων, οι Κύπριοι ομιλητές όταν ομιλούν Ελληνικά φαίνονται να παράγουν παραγωγές που ομοιάζουν στην Ελληνική, στην Κυπριακή, ή ενδιάμεσες τιμές;

Φωνητική συμπεριφορά ομάδας με μεγάλη έκθεση στη δεύτερη γλώσσα.

4. Η ομάδα με τη μεγαλύτερη έκθεση στην Ελληνική γλώσσα καταλήγει να έχει παραγωγές όμοιες με την Ελληνική, όμοιες με την Κυπριακή ή ενδιάμεσες; Με βάση το Speech Learning Model του Flege, περιμένουμε ότι αυτή η ομάδα θα δείξει επιρροή και στις μητρικές της κατηγορίες.

Επιμέρους ερώτηση:

α. Οι παραγωγές των Κυπρίων που σπούδασαν στην Ελλάδα στα Κυπριακά τους ομοιάζουν με αυτές των Κυπρίων, των Ελλαδιτών ή είναι ενδιάμεσες;

Φωνητική κατάκτηση γλώσσας με μόνο απλά σύμφωνα από ομιλητές προερχόμενους από γλώσσα με διαφορά μακρών – βραχέων συμφώνων.

5. Όταν ομιλητές από ένα σύστημα με φωνολογική διαφοροποίηση μακρών βραχέων κατακτούν ένα σύστημα χωρίς αυτή τη φωνολογική διαφοροποίηση, καταλήγουν να χρησιμοποιούν μια από τις υπάρχουσες φωνητικές κατηγορίες τους (δηλαδή είτε το μακρό είτε το βραχύ φώνημα), ή δημιουργούν μια

καινούρια κατηγορία; Αλλάζει αυτή η συμπεριφορά με βάση το περιβάλλον στο οποίο κατέκτησαν τη γλώσσα;

Επιμέρους ερωτήσεις:

α. Η ομάδα που ήρθε σε μεγαλύτερη επαφή με το ευρύ Ελληνικό κοινό καταλήγει να χρησιμοποιεί τις μητρικές της κατηγορίες όπου αυτές ομοιάζουν με της Γ2, ή έχει κατακτήσει τη φωνητική της Γ2; Όταν δεν ομοιάζουν με αυτές της Γ2, πώς τις παράγει;

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Υλικό

Για την Κυπριακή διάλεκτο χρησιμοποιήθηκαν ζεύγη δισύλλαβων λέξεων με ελάχιστη φωνολογική διαφορά, τα οποία αποτελούνταν από μονά και διπλά σύμφωνα. Οι περισσότερες από τις λέξεις που χρησιμοποιήθηκαν είχαν φωνοτακτική δομή CVCV και μερικές είχαν CCVCV ενώ όλες τονίζονταν στην πρώτη συλλαβή (Πίνακας 1). Τα σύμφωνα που μελετήθηκαν ήταν το /s/ και το /t/. Τα σύμφωνα /s/ και /t/ επιλέχθηκαν για δύο λόγους: αρχικά, διότι οι ακουστικές διαφορές μεταξύ μακρού και βραχέως συμφώνου είναι εύκολο να εντοπιστούν και να τεμαχιστούν στο φασματογράφημα, και δευτερευόντως διότι συγκεκριμένα το έκκροτο /t/ διαφέρει μεταξύ των δυο διαλέκτων ως προς τον χρόνο έναρξης φωνής. Οι λέξεις που επιλέχθηκαν υπάρχουν και στην Ελληνική και στην Κυπριακή διάλεκτο, κατά συνέπεια μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε όλες τις ηχογραφήσεις. Σύμφωνα με τη συνηθισμένη φωνητική πειραματική μεθοδολογία, οι λέξεις ενσωματώθηκαν στη φράση [«Είπα .... τώρα» (‘ίpa ..... ‘toɾa’)], προκειμένου ο επιτονισμός, η θέση τους στην πρόταση και ο ρυθμός εκφοράς να μην αλλάζουν κατά το δυνατόν μεταξύ ομιλητών. Όλοι ανεξαιρέτως, Ελλαδίτες και Κύπριοι, παρήγαγαν τις λέξεις που είχαν και μονά και διπλά σύμφωνα. Οι λέξεις τονίζονται πάντα στην ίδια συλλαβή ούτως ώστε να μην επηρεάζεται η μακρότητα των συμφώνων, καθώς είναι γνωστό ότι στις τονισμένες συλλαβές η διάρκεια των συμφώνων είναι μεγαλύτερη απ’ ό,τι στις άτονες (δηλαδή δεν επηρεάζονται μόνο τα φωνήεντα, αλλά όλοι οι συμφωνικοί φθόγγοι που συμμετέχουν στη συλλαβή).

Γράμματα (μονά-διπλά)	/s/	/ss/	/t/	/tt/
Ζεύγη	μέσα	μπέσσα	πέτα	φέττα
Ελάχιστης	πόσα	γλώσσα	πρώτο	λόττο
Φωνολογικής	φύσα	λύσσα	κοίτα	πίττα
Διαφοράς	τρέσα	πρέσσα	κούτα	βούττα
	γρόσι	κρότσι	σπίτι	πλήττει

Πίνακας 1: Ο πιο πάνω πίνακας μας δείχνει τα ζεύγη δισύλλαβων λέξεων με ελάχιστη φωνολογική διαφορά τα οποία αποτελούνται από διπλά και μονά σύμφωνα.

Ομιλητές και διαδικασία

Οι προτάσεις επαναλήφθηκαν από πέντε κατηγορίες ανθρώπων. Οι κατηγορίες είναι:

1) **Ελλαδίτες** (4 άτομα)

Τα άτομα σε αυτή την κατηγορία είναι ηλικίας 23-33 χρόνων που κατοικούν στην Ελλάδα και είτε είναι φοιτητές είτε εργάζονται.

2) **Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο** (4 άτομα)

Σε αυτή την κατηγορία τα άτομα είναι ηλικίας 45-55 χρόνων, κατοικούν εδώ και 25 χρόνια στην Λευκωσία και είναι εργαζόμενοι.

3) **Ενήλικες με ένα γονιό Ελλαδίτη και ένα Κύπριο** (4 άτομα)

Τα άτομα εδώ είναι ηλικίας 18-28 χρόνων που έχουν γεννηθεί στη Λευκωσία.

4) **Κύπριοι που είναι σπουδαστές στην Ελλάδα** (4 άτομα)

Στη συγκεκριμένη κατηγορία ανήκουν άτομα ηλικίας 18-28 που σπουδάζουν γύρω στα 4-5 χρόνια στην Ελλάδα.

5) **Κύπριοι** (4 άτομα)

Σε αυτή την κατηγορία τα άτομα είναι Κύπριοι ηλικίας 20-30 χρόνων και γεννήθηκαν στην Κύπρο και έχουν δύο γονείς Κύπριους και είναι είτε φοιτητές είτε δουλεύουν εκεί.

Οι λέξεις που χρησιμοποιήθηκαν ήταν γραμμένες σε καρτέλες από τις οποίες οι ομιλητές τις διάβαζαν. Η κάθε λέξη επαναλήφθηκε τρεις φορές ούτως ώστε οι στατιστικές αναλύσεις να είναι πιο έγκυρες. Η διαδικασία ακολουθούσε ως εξής: οι ομιλητές διάβαζαν τις 60 καρτέλες στα Κυπριακά πρώτα και ηχογραφούνταν, έπειτα οι καρτέλες ανακατεύονταν και ξαναδιαβάζονταν στα Κυπριακά για δεύτερη φορά από τους ομιλητές. Το ίδιο γινόταν και για την τρίτη φορά καθώς και για τις τρεις φορές που έπρεπε να ηχογραφηθούν στα Ελληνικά. Άρα οι ομιλητές ηχογραφήθηκαν στην κάθε διάλεκτο από τρεις φορές και πάντα με διαφορετική σειρά λέξεων. Με αυτό τον τρόπο οι ομιλητές δεν θα είχαν τη δυνατότητα ευκολίας ή καλύτερης απόδοσης στις πρώτες λέξεις και ούτε χαμηλή απόδοση στις τελευταίες λόγω κούρασης. Κατά τη διάρκεια της ηχογράφησης οι ομιλητές έπρεπε να παράγουν τις λέξεις με τον ίδιο τρόπο όσον αφορά το ύψος, τον τόνο, το ύψος και την ένταση καθώς έπρεπε να χρησιμοποιούν μια φυσιολογική ροή στην ομιλία. Όλοι οι ομιλητές καταγράφηκαν σε μη ηχομονωμένο δωμάτιο, σε ένα σπίτι στη Λευκωσία. Οι προτάσεις καταγράφηκαν στο πρόγραμμα praat. Οι ομιλητές εξετάστηκαν πρώτα στην Κυπριακή διάλεκτο και οι οδηγίες για το πείραμα δόθηκαν από Κύπριο ομιλητή στην Κυπριακή και από δίγλωσσο Κύπριο-Έλληνα στην Ελληνική γλώσσα, προκειμένου να αποφύγουν το φαινόμενο της εναλλαγής του γλωσσικού κώδικα με βάση τη γλωσσική τροπικότητα, κατά το οποίο ο ομιλητής προσαρμόζει το ποσοστό ενεργοποίησης μιας εκ των δύο γλωσσών στην ομιλία του ανάλογα με τον συνομιλητή του (Grosjean 2001).

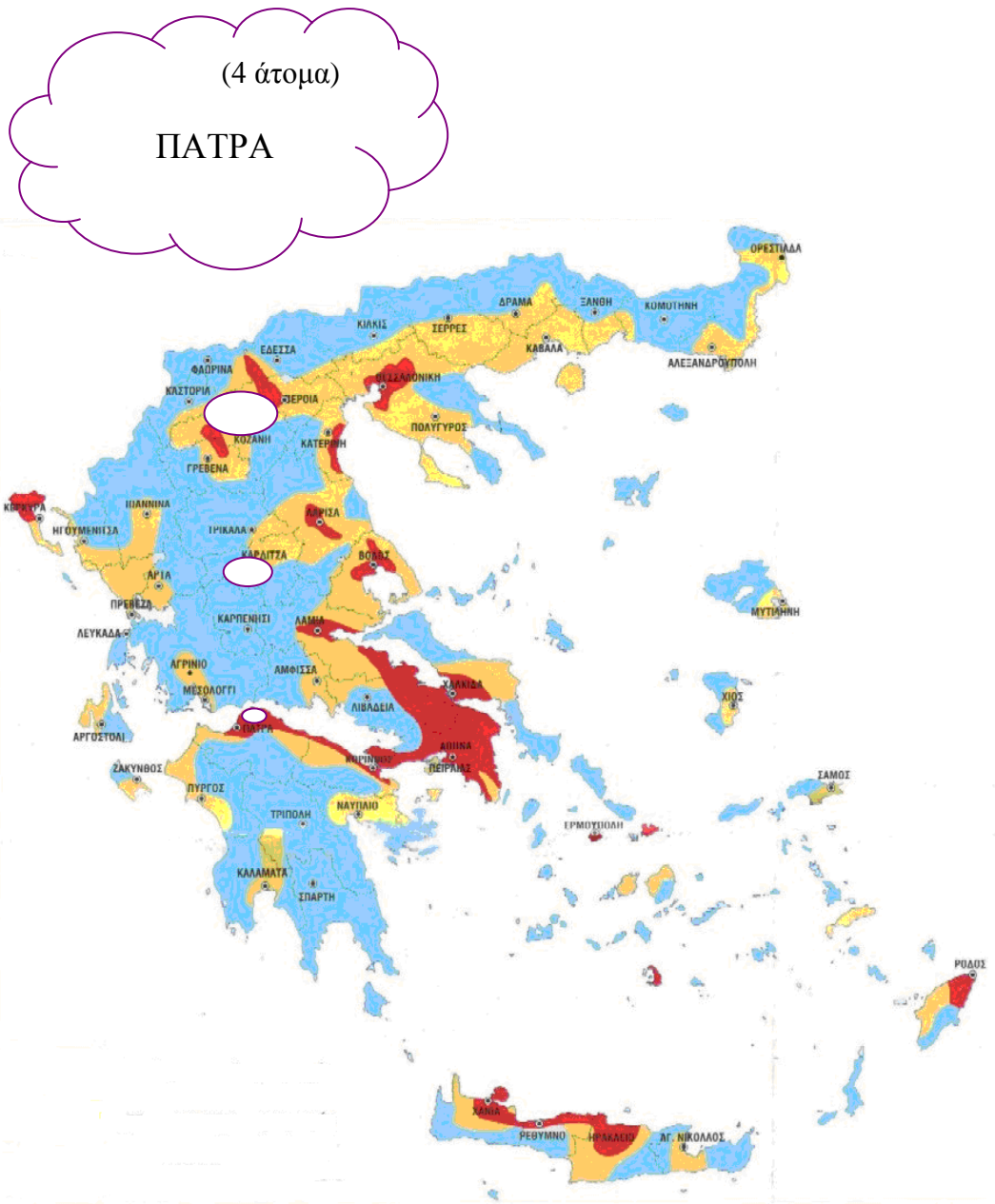
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3:

Η πόλη της Κύπρου από την οποία πήραμε το 80% των συμμετεχόντων για την έρευνα.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4:

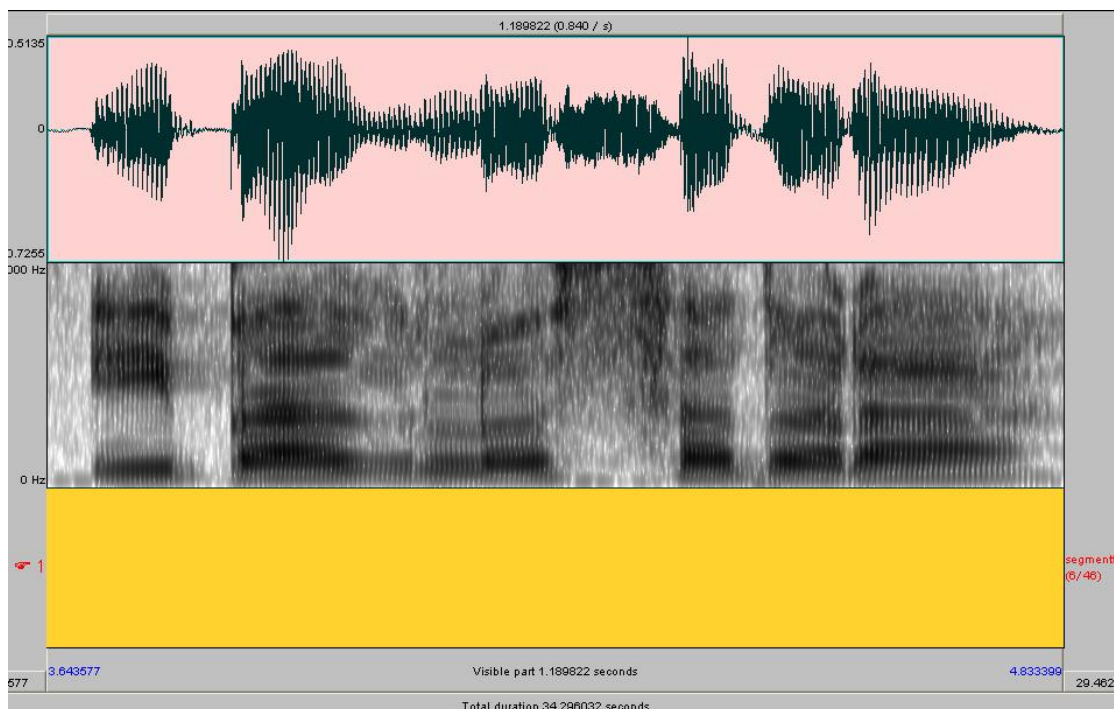
Η πόλη της Ελλάδας από την οποία πήραμε το 20% των συμμετεχόντων για την έρευνα.

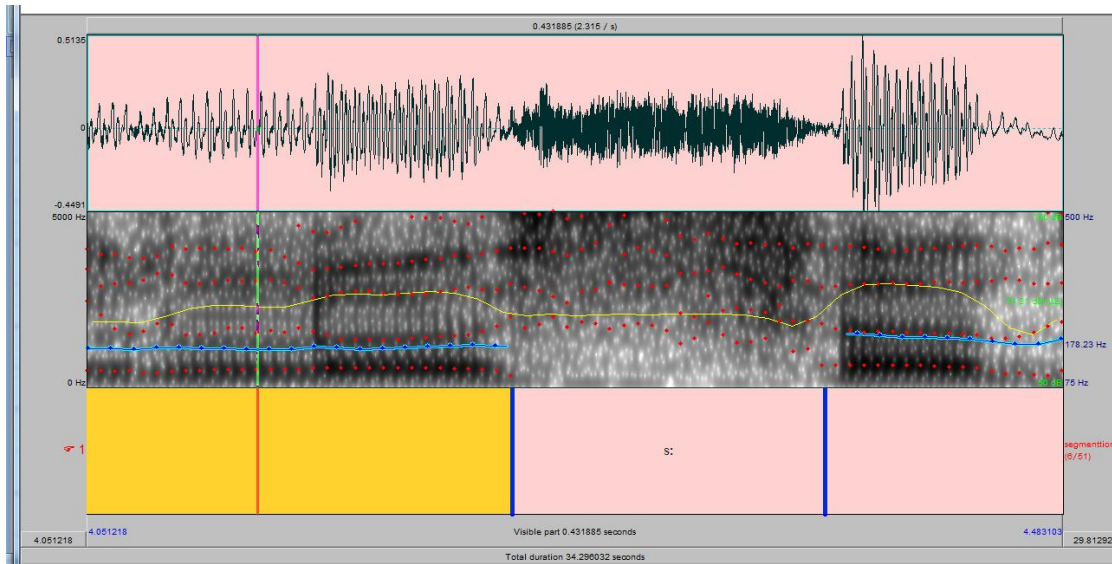
Μετρήσεις

Οι λέξεις κλειδί από κάθε πρόταση αναλύθηκαν στο πρόγραμμα praat ούτως ώστε να βρεθεί η διάρκεια των συμφώνων που εξετάζονταν. Οι λέξεις αναλύονταν ξεχωριστά για κάθε ομιλητή. Όσον αφορά το σύμφωνο /s/ πραγματοποιήθηκαν δύο μετρήσεις, η μια αφορούσε το μονό και η άλλη το διπλό, με σκοπό να ελεγχθεί η διάρκεια. Όσον αφορά το σύμφωνο /t/ πραγματοποιήθηκαν 4 μετρήσεις. Οι δύο εκ των 4 μετρήσεων αφορούσαν τη διάρκεια της κλειστής φάσης του μονού και διπλού συμφώνου και οι άλλες δύο τη διάρκεια του χρόνου έναρξης φωνής σε μονά και διπλά σύμφωνα.

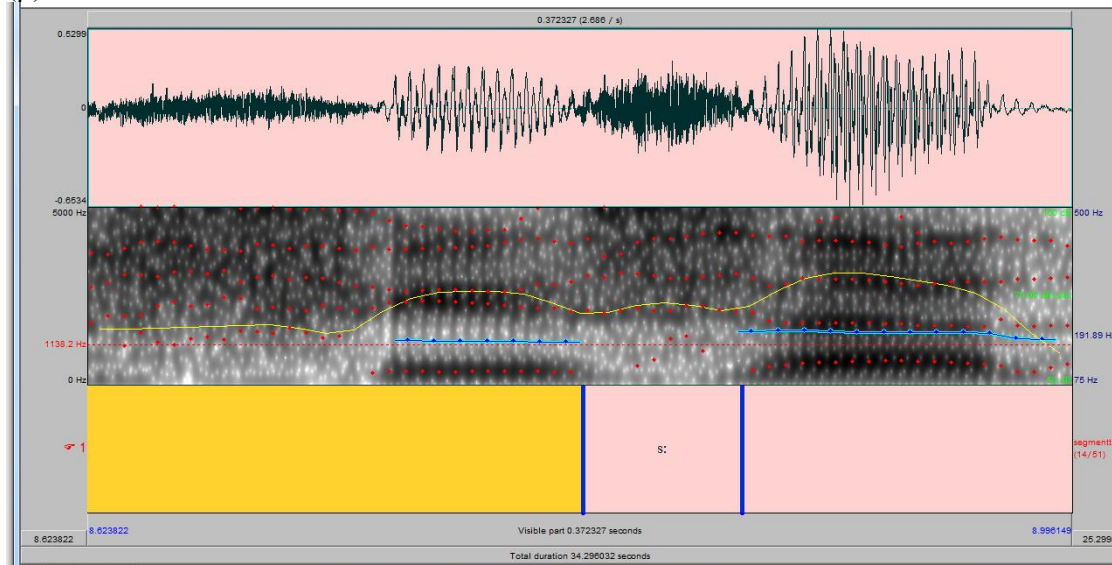
Τα δεδομένα εισήχθησαν στον υπολογιστή στο πρόγραμμα excel για την οργάνωσή τους και αναλύθηκαν στατιστικά με το πρόγραμμα SPSS 14.0.

(α)

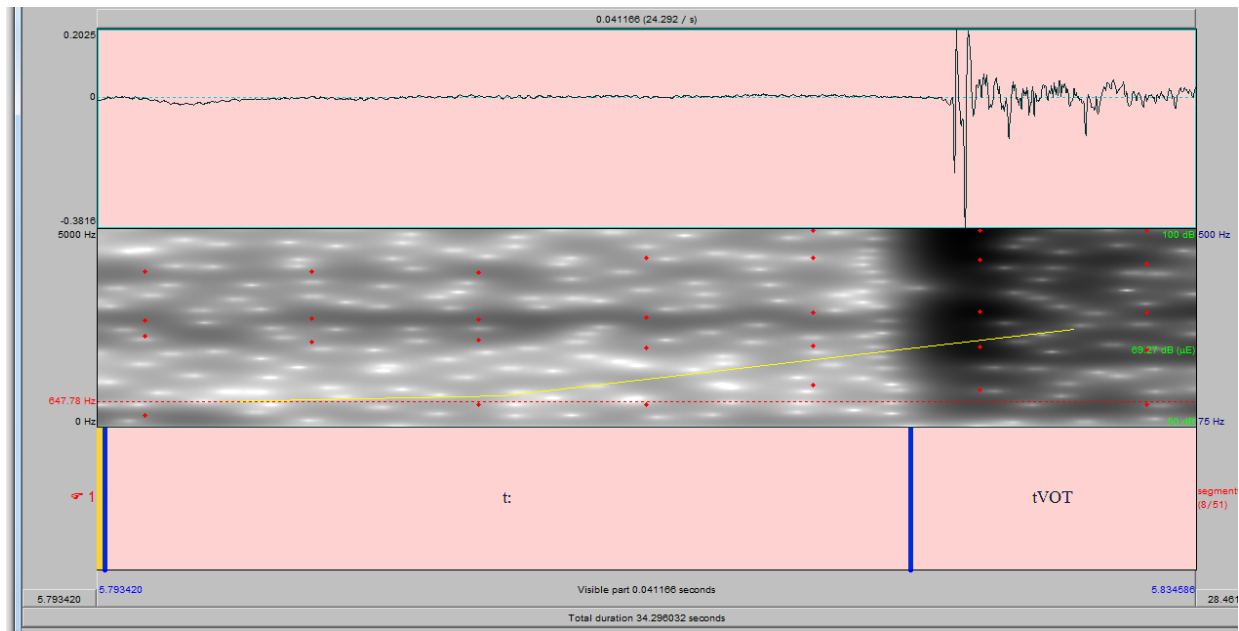

(β)

(γ)

Εικόνες 1α, β, γ: Παράδειγμα τεμαχισμού της διάρκειας φθόγγων με τη χρήση του λογισμικού Praat. Η εικόνα (α) δείχνει όλη την πρόταση «Είπα γλώσσα τώρα» ειπωμένη στα Κυπριακά. Η εικόνα (β) δείχνει τον τεμαχισμό του φθόγγου /s/ στη λέξη «γλώσσα» και η εικόνα (γ) τον τεμαχισμό του φθόγγου /s/ στη λέξη «φύσα». Η διαφορά στη διάρκεια των 2 φθόγγων είναι εμφανής.

Εικόνα 2: Η εικόνα παρουσιάζει την ανάλυση του μονού /t/ μέσα από τη λέξη «κοίτα». Όπως παρατηρείται στο φασματογράφημα ο διαχωρισμός του /t/ γίνεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος παρουσιάζει την κλειστή φάση του συμφώνου και το δεύτερο μέρος τον κρότο του συμφώνου. Στο φασματογράφημα η κλειστή φάση παρουσιάζεται με μια ευθεία γραμμή ενώ ο κρότος παρουσιάζεται με μικρές όμως όχι έντονες διακυμάνσεις.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σύγκριση Κυπριακής, Ελληνικής και κατάκτηση Ελληνικής από Κύπριου.

Υπόθεση 1: Ποια είναι τα ακουστικά χαρακτηριστικά των μονών συμφώνων /s/ και /t/ της Ελληνικής και πώς συγκρίνονται με αυτά των μονών και διπλών της Κυπριακής; Εάν τα μονά και διπλά σύμφωνα της Κυπριακής είναι διαφορετικά από τα Ελληνικά τότε η κατάκτησή τους θα είναι πιο εύκολη απ' ό,τι αν ομοιάζουν (Flege, 1995); Περιμένουμε ότι, εάν τα δύο συστήματα έχουν διαφορετική φωνητική πραγμάτωση των φθόγγων τους, θα είναι δύσκολο για τους Κύπριους ομιλητές να κατακτήσουν την Ελληνική φωνητική και θα χρησιμοποιούν μια από τις υπάρχουσες κατηγορίες του συστήματός τους. Εάν τα δύο συστήματα ομοιάζουν, τότε οι Κύπριοι ομιλητές θα χρησιμοποιήσουν την κατηγορία αυτή που ομοιάζει στην Ελληνική.

Ερωτήματα 1 και 2

1. Ποια είναι η διάρκεια του μονού και διπλού /s/ της Κυπριακής και κατά πόσο διαφέρουν μεταξύ τους;

2. Ποια είναι η διάρκεια του μονού και διπλού /t/ της Κυπριακής και κατά πόσο διαφέρουν μεταξύ τους;

Mean Values	Κύπριοι (Κυπριακά)		P-value
	Μονά	Διπλά	
s	97	126	0.000
t κλειστή φάση	49	98	0.000
t VOT	15	43	0.000

Πίνακας 2: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/, (κλειστής φάσης και ΧΕΦ), (σε ms) από Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Αρχικά μας ενδιαφέρει να εξετάσουμε τα ακουστικά χαρακτηριστικά των Ελληνικών και Κυπριακών φθόγγων. Στον Πίνακα 2 βλέπουμε τα αποτελέσματα της διάρκειας του /s/ και της κλειστής φάσης και ΧΕΦ του /t/ στα Κυπριακά. Κατά μέσο όρο οι Κύπριοι έδειξαν ότι τα μονά σύμφωνα της Κυπριακής είναι στατιστικά βραχύτερα από τα διπλά. Το μονό /s/ κατά μέσο όρο διαρκεί 98ms και το διπλό 126ms. Η διαφορά είναι στατιστικά σημαντική ($t(105.890)=-5.069$, $p<0.05$). Ομοίως, η κλειστή φάση του /t/ είναι βραχύτερη στο μονό απ' ό,τι στο διπλό (μονό = 49ms, διπλό = 98ms, $t(118)=-10.828$, $p<0.05$) και ο χρόνος έναρξης φωνής δείχνει ότι το διπλό σύμφωνο έχει δασύτητα, ενώ το μονό έχει αποκλειστικά κρότο (μονό = 15ms, διπλό = 43ms, $t(76.175)=-12.599$, $p<0.05$). Κατά συνέπεια, τα μακρά σύμφωνα της Κυπριακής είναι όντως στατιστικά μακρότερα από άποψη διάρκειας, και επιπροσθέτως το έκκροτο /t/ εντείνει τον διαχωρισμό με τη χρήση μακρού ΧΕΦ (δασύτητας).

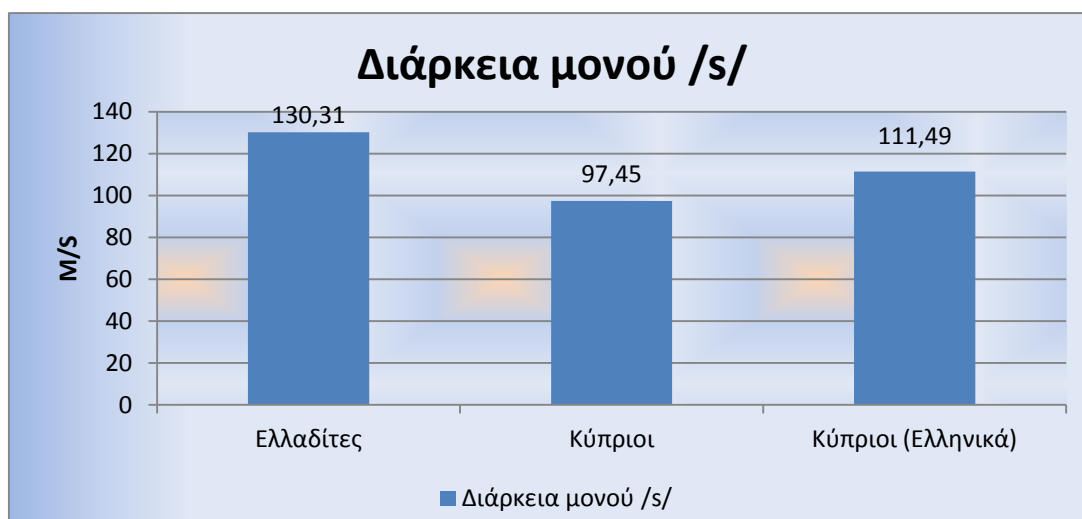
Ερώτημα 3

3. Ποια είναι η διάρκεια του /s/ της Ελληνικής, ποια του μακρού και του βραχέως /s/ της Κυπριακής; Διαφέρουν στατιστικά οι τρεις κατηγορίες μεταξύ τους;

Mean Values		Ελλαδίτες (Ελληνικά)	Κύπριοι (Κυπριακά)	P-value
s	Μονά	130	97	0.000
	Διπλά	128	126	0.688

Πίνακας 3: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ (σε ms) από Έλληνες ομιλητές στα Ελληνικά και Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Ο Πίνακας 3 δείχνει το μέσο όρο της διάρκειας παραγωγής του /s/ από Έλληνες και Κύπριους ομιλητές στα Ελληνικά και Κυπριακά αντίστοιχα. Οι τιμές των Ελλαδιτών δεν δείχνουν διαφορά μεταξύ μονού και διπλού /s/, κάτι που είναι αναμενόμενο δεδομένου του ότι η Ελληνική δεν έχει αυτή τη διάκριση. Οι Κύπριοι ομιλητές έχουν διαφορετική διάρκεια για τα μακρά και τα βραχέα σύμφωνα, με τα μακρά να έχουν μεγαλύτερη διάρκεια. Το ενδιαφέρον σε αυτό τον πίνακα έγκειται στη σύγκριση των Ελληνικών με τα Κυπριακά. Το μονό Κυπριακό /s/ είναι στατιστικά βραχύτερο από το Ελληνικό /s/ ($t(107.122)=6.056, p<0.05$), ενώ το διπλό κυπριακό /s/ έχει κατά μέσο όρο την ίδια περίπου διάρκεια με το Ελληνικό /s/. Εν ολίγοις, η φωνολογική κατηγορία του Ελληνικού /s/ συμπίπτει φωνητικά με τη φωνολογική κατηγορία του μακρού Κυπριακού /s/. Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να ισχυριστούμε, ότι προκειμένου να ομοιάζει η προφορά των Κυπρίων στην παραγωγή του /s/ με αυτή των Ελλαδιτών, το μόνο που θα χρειαζόταν θα ήταν να χρησιμοποιούν την κατηγορία του μακρού /s/ σε όλες τις θέσεις όταν μιλούν Ελληνικά.

Σχεδιάγραμμα 4: Σύγκριση της διάρκειας του μονού /s/ κατά την παραγωγή του από Ελλαδίτες στα Ελληνικά, Κύπριους στα Ελληνικά και Κύπριους στα Κυπριακά.

Σχεδιάγραμμα 5: Σύγκριση της διάρκειας του διπλού /s/ κατά την παραγωγή του από Ελλαδίτες στα Ελληνικά, Κύπριους στα Ελληνικά και Κύπριους στα Κυπριακά

Ερώτημα 4

4. Ποια είναι η διάρκεια του /t/ της Ελληνικής, ποια του μακρού και του βραχέως /t/ της Κυπριακής στην κλειστή φάση και στον κρότο/δασύτητα;

Mean Values		Ελλαδίτες (Ελληνικά)	Κύπριοι (Κυπριακά)	P-value
t κλειστή φάση	Μονά	91	49	0.000
	Διπλά	90	98	0.158
t VOT	Μονά	23	15	0.000
	Διπλά	21	43	0.000

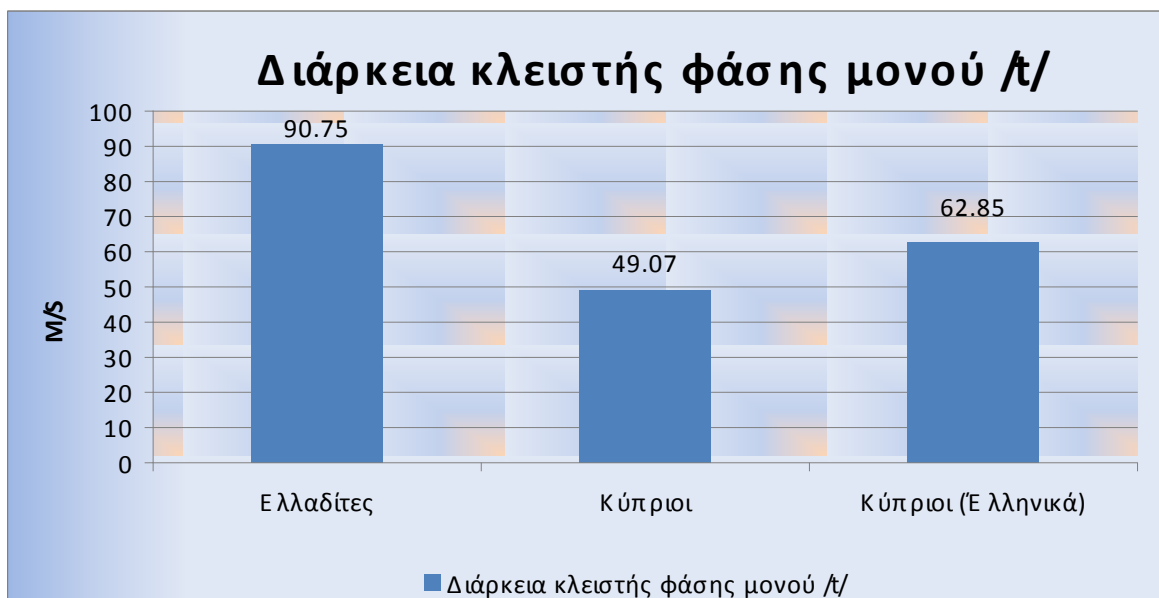
Πίνακας 4: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /t/(σε κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Ελλαδίτες ομιλητές στα Ελληνικά και Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Ο πίνακας 4 μας δείχνει το μέσο όρο της διάρκειας παραγωγής του /t/ από Ελλαδίτες και Κύπριους ομιλητές στα Ελληνικά και Κυπριακά αντίστοιχα. Οι τιμές των Ελλήνων δεν δείχνουν διαφορά μεταξύ μονού και διπλού /t/, κάτι που όπως προείπαμε είναι αναμενόμενο δεδομένου του ότι η Ελληνική δεν έχει αυτή τη διάκριση. Οι Κύπριοι ομιλητές έχουν διαφορετική διάρκεια για τα μακρά και τα βραχέα σύμφωνα, με τα μακρά να έχουν μεγαλύτερη διάρκεια. Το ενδιαφέρον σε αυτόν τον πίνακα έγκειται στη σύγκριση των Ελληνικών με τα Κυπριακά. Όσον αφορά την κλειστή φάση του /t/ το μονό της Κυπριακής είναι στατιστικά βραχύτερο από ότι το μονό της Ελληνικής $t(112.809)=8.486, p<0.05$,

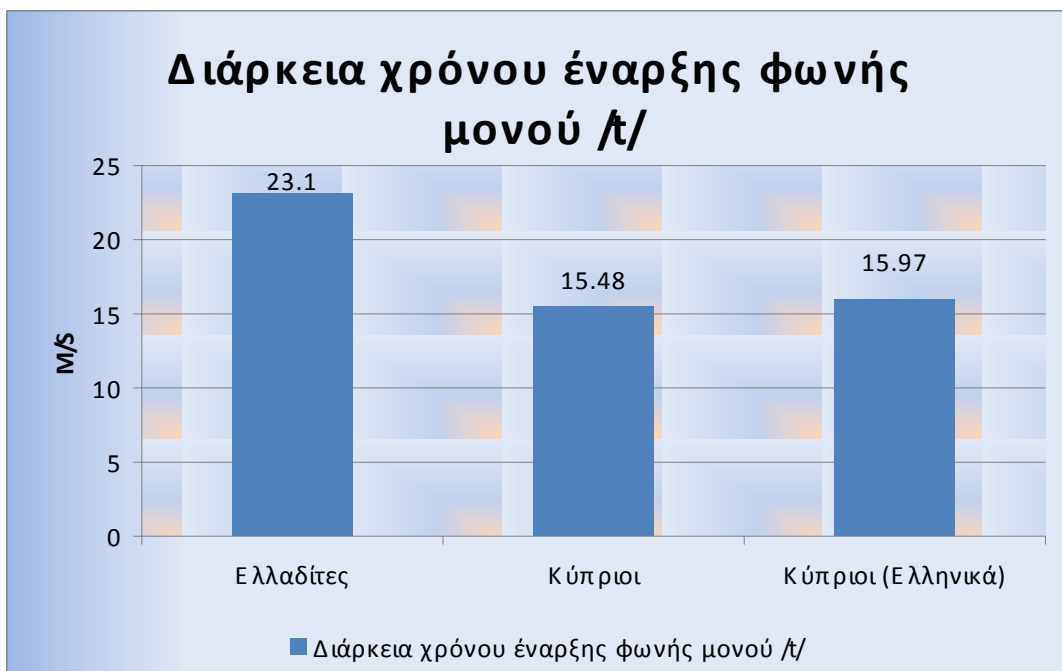

ενώ στην κλειστή φάση του διπλού /t/ παρατηρείται μια διαφορά στις δύο διαλέκτους αλλά όχι στατιστικά σημαντική $t(113.038)=-1420, p>0.05$, πράγμα που δείχνει ότι οι Ελλαδίτες και οι Κύπριοι κατά την παραγωγή της κλειστής φάσης του /t/ έχουν ίδια διάρκεια παραγωγής (Ελληνικό με διπλό Κυπριακό).

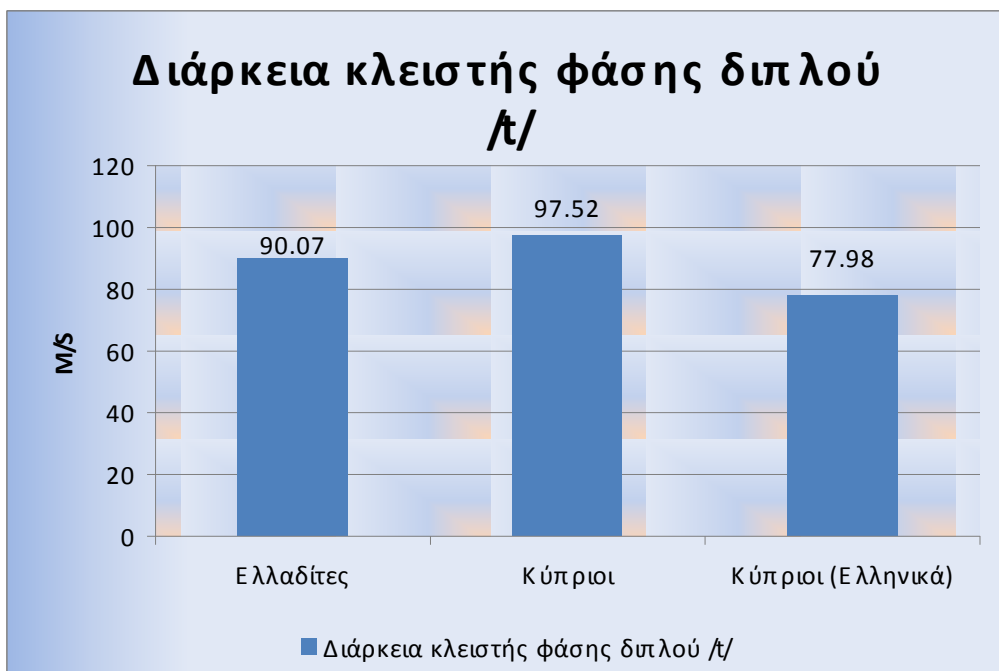
Ακόμη στον πίνακα αυτό βλέπουμε ότι όσον αφορά τη διάρκεια του μονού ΧΕΦ του /t/ παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά (μονό: $t(93.059)=4.691, p<0.05$, διπλό: $t(103.784)=-9.121, p<0.05$) ανάμεσα στους Έλληνες και τους Κύπριους. Το ενδιαφέρον σε αυτή την ανάλυση είναι ότι η τιμή του ΧΕΦ του Ελληνικού είναι ενδιάμεση μεταξύ αυτής του μονού και διπλού ΧΕΦ της Κυπριακής. Η διαφορά μεταξύ του ΧΕΦ της Ελληνικής και του διπλού συμφώνου της Κυπριακής ήταν αναμενόμενη, καθώς η Ελληνική δεν έχει δασύτητα. Η διαφορά, ωστόσο, μεταξύ του /t/ της Ελληνικής και του βραχέως της Κυπριακής δεν ήταν κατ'ανάγκην αναμενόμενη και αποτελεί ενδιαφέρουσα βάση για να δούμε αν οι Κύπριοι ομιλητές κατακτούν αυτή τη διαφορά ή αν απλά χρησιμοποιούν τις μητρικές τους κατηγορίες, καθώς και για το αν οι Ελλαδίτες που μένουν για χρόνια στην Κύπρο παρουσιάζουν αλλαγή στις μητρικές τους κατηγορίες.

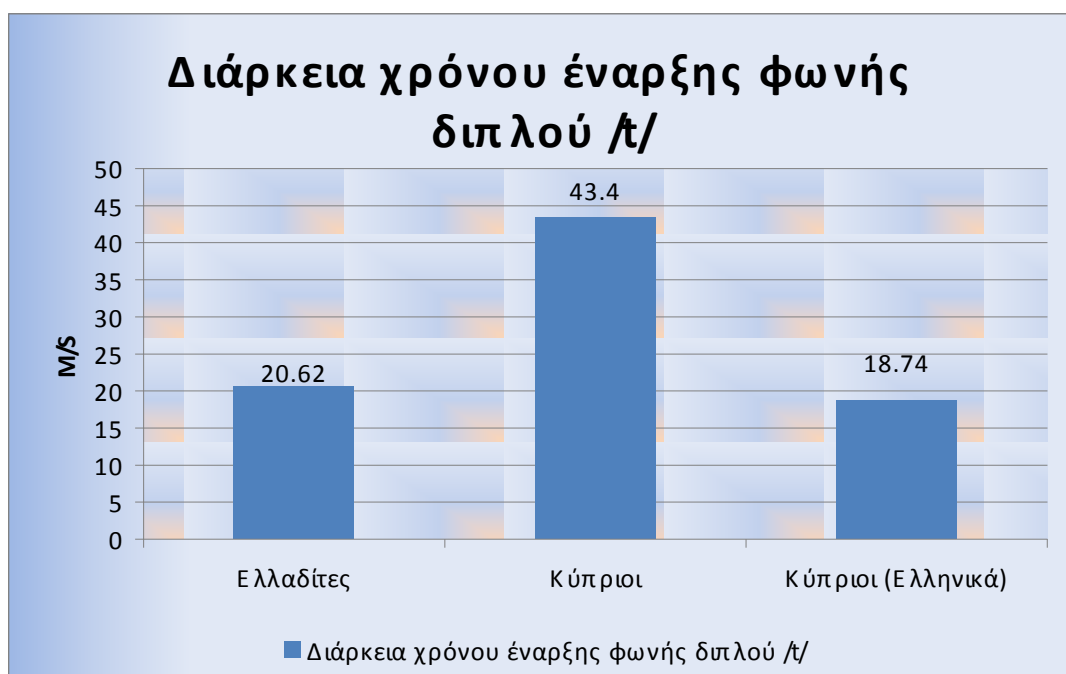
Σχεδιάγραμμα 6: Σύγκριση της διάρκειας της κλειστής φάσης του μονού /t/ κατά την παραγωγή του από Ελλαδίτες στα Ελληνικά, Κύπριους στα Ελληνικά και Κύπριους στα Κυπριακά.

Σχεδιάγραμμα 7: Σύγκριση της διάρκειας του ΧΕΦ του μονού /t/ κατά την παραγωγή του από Ελλαδίτες στα Ελληνικά, Κύπριους στα Ελληνικά και Κύπριους στα Κυπριακά.

Σχεδιάγραμμα 8: Σύγκριση της διάρκειας της κλειστής φάσης του διπλού /t/ κατά την παραγωγή του από Ελλαδίτες στα Ελληνικά, Κύπριους στα Ελληνικά και Κύπριους στα Κυπριακά.

Σχεδιάγραμμα 9: Σύγκριση της διάρκειας του ΧΕΦ του διπλού /t/ κατά την παραγωγή του από Ελλαδίτες στα Ελληνικά, Κύπριους στα Ελληνικά και Κύπριους στα Κυπριακά.

Ερωτήματα 5 και 6

5.Υπάρχει διαφορά στον τρόπο εκφοράς του μονού και διπλού /s/ όταν οι Κύπριοι μιλούν Ελληνικά;

6.Υπάρχει διαφορά στον τρόπο εκφοράς του μονού και διπλού /t/ όταν οι Κύπριοι μιλούν Ελληνικά;

Mean Values	Κύπριοι (Ελληνικά)		P-value
	Μονά	Διπλά	
S	111	122	0.012
t κλειστή φάση	63	78	0.001
tVOT	16	19	0.039

Πίνακας 5: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Κύπριους ομιλητές στα Ελληνικά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον πίνακα 5 παρουσιάζεται η παραγωγή του /s/ και του /t/ στα Ελληνικά από Κύπριους. Όπως παρατηρείται στον πίνακα οι Κύπριοι όταν μιλάνε Ελληνικά κατά την παραγωγή του /s/ , του /t/ στην κλειστή φάση αλλά και του /t/ στο κρότο παρουσιάζουν μια στατιστικά σημαντική διαφορά, (το /s/ είναι $t(117.796)=-2.557, p<0.05$, το /t/ κλειστής φάσης είναι $t(117.528)=-3.512, p<0.05$ και το /t/ στον κρότο είναι $t(119)=-2.080, p<0.05$), ανάμεσα στο μονό και διπλό. Η διαφορά αυτή μας δείχνει ότι οι Κύπριοι όταν μιλάνε

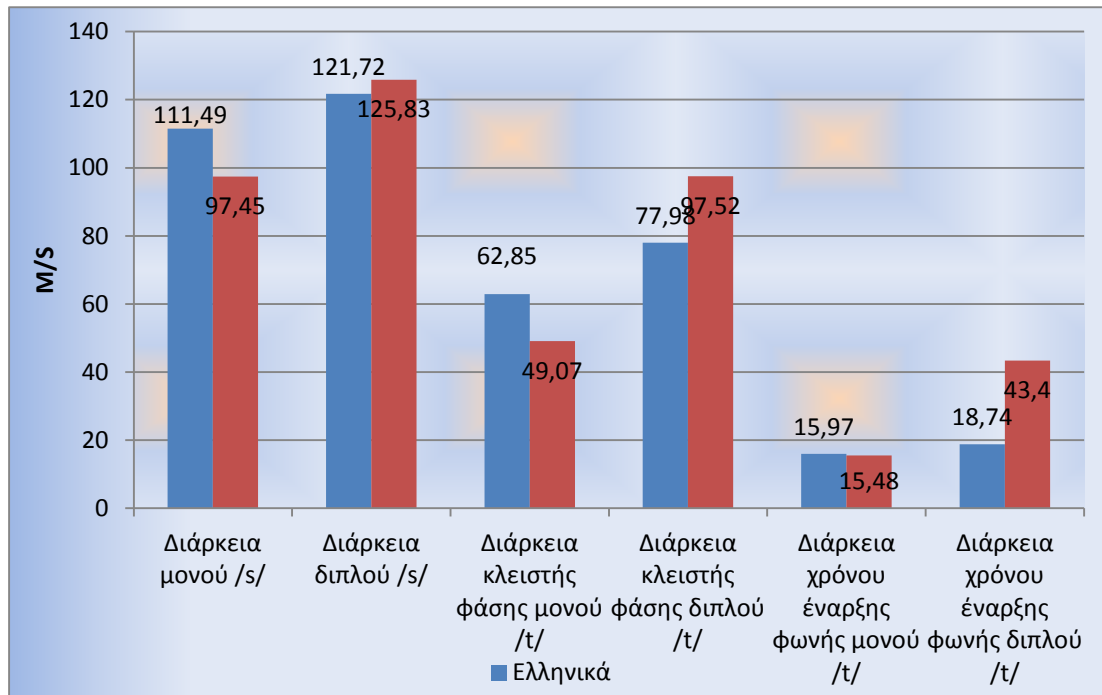
Ελληνικά έχουν μακρότερα διπλά σύμφωνα απ' ότι τα μονά. Δηλαδή, διατηρούν τη διαφορά μακρότητας που έχουν στη μητρική τους γλώσσα. Ωστόσο, αν συγκρίνουμε τις τιμές των Κυπρίων όταν μιλούν Ελληνικά με τις τιμές των συμφώνων τους όταν μιλούν Κυπριακά (Πινακάκια 2 και 3), παρουσιάζονται διαφορές, σύμφωνα με τις οποίες οι παραγωγές των Κυπρίων στην Ελληνική είναι μεταξύ του μονού και του διπλού συμφώνου τους στην Κυπριακή (αυτό θα εξετασθεί και παρακάτω στατιστικά, δείτε Πίνακα 5). Τέλος, ένα σημαντικό εύρημα αυτού του κεφαλαίου είναι ότι όταν οι Κύπριοι μιλάνε Ελληνικά καταφέρνουν να εξαλείψουν τη δασύτητα που έχουν όσον αφορά το διπλό /t/ (οι τιμές τους είναι οι αναμενόμενες τιμές για κρότο).

Mean Values		Κύπριοι (Ελληνικά)	Κύπριοι (Κυπριακά)	P-value
s:	Μονά	111	97	0,001
	Διπλά	122	126	0,450
t κλειστή φάση	Μονά	63	49	0,002
	Διπλά	78	98	0,000
tVOT	Μονά	16	15	0,640
	Διπλά	19	43	0,000

Πίνακας 6: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Κύπριους ομιλητές στα Ελληνικά και στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον πίνακα 6 παρουσιάζεται η παραγωγή του μονού και διπλού /s/ και του /t/ στα Ελληνικά και Κυπριακά από Κύπριους. Όπως παρατηρείται στον πίνακα οι Κύπριοι όταν μιλάνε Ελληνικά και Κυπριακά παρουσιάζουν μια στατιστικά σημαντική διαφορά όσον αφορά το μονό /s/, το μονό και διπλό /t/ στην κλειστή φάση αλλά και στο διπλό ΧΕΦ (μονά: $s/ t(117) = 3.263, p < 0.005$, /t/ κλειστή φάση: $t(118) = 3.131, p < 0.005$, διπλά: /t/ κλειστή φάση $t(119) = -4.462, p < 0.005$, tVOT $t(92.671) = -10.415, p < 0.005$). Συγκεκριμένα βλέπουμε ότι στις παραγωγές του Ελληνικού τριβόμενου /s/ οι Κύπριοι φαίνεται να χρησιμοποιούν τη φωνητική πραγμάτωση του μακρού /s/ της Κυπριακής και στην παραγωγή του ΧΕΦ του /t/ αντίστοιχα αυτή του μονού ΧΕΦ της Κυπριακής. Δηλαδή, σε αυτές τις δύο πραγματώσεις έχουν κατηγορίες από την Κυπριακή που τις χρησιμοποιούν αυτούσιες στις Ελληνικές παραγωγές τους. Ωστόσο, η κλειστή φάση του /t/ δείχνει μια διαφοροποίηση: οι παραγωγές του μονού και διπλού /t/ στην Ελληνική δείχνουν ενδιάμεσες τιμές από αυτές στην Κυπριακή, καταδεικνύοντας ότι κάποιου είδους κατάκτηση συμβαίνει. Το αποτέλεσμα αυτό μας δείχνει ότι οι Κύπριοι όταν μιλάνε Ελληνικά διαφοροποιούν την παραγωγή τους όσον αφορά το μονό /s/, το μονό και διπλό /t/ στην κλειστή φάση αλλά και στο διπλό ΧΕΦ. Ενώ όσον αφορά την παραγωγή του διπλού /s/ και μονού ΧΕΦ παραμένουν το ίδιο. Με βάση τα συγκεκριμένα

αποτελέσματα, φαίνεται ότι οι Κύπριοι κατά τη χρήση των Ελληνικών, είτε χρησιμοποιούν τις υπάρχουσες κατηγορίες τους, όταν αυτές ομοιάζουν φωνητικά με αυτές της Ελληνικής, είτε δημιουργούν μια ενδιάμεση φωνητικά κατηγορία, όπως στην περίπτωση της κλειστής φάσης του /t/, η οποία όμως και πάλι δεν ομοιάζει με αυτή των Ελλαδιτών στα Ελληνικά. Επιπροσθέτως, παρότι οι τιμές των Κυπρίων στα Ελληνικά ομοιάζουν με αυτές της Ελληνικής, διατηρούν τη διάκριση μακρού-βραχέως από την Κυπριακή στην Ελληνική, η οποία απλά δεν είναι τόσο έντονη πλέον φωνητικά, αλλά στατιστικά είναι σημαντική.

Σχεδιάγραμμα 10: Σύγκριση της διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ στην κλειστή φάση αλλά και στο ΧΕΦ από Κύπριους όταν μιλάνε Ελληνικά και Κυπριακά.

Συμπερασματικά, από τις ερωτήσεις που θέσαμε για το πρώτο κομμάτι της έρευνας, καταλήγουμε στα εξής αποτελέσματα:

1. Η παραγωγή των μονών και διπλών συμφώνων της Κυπριακής έδειξε την αναμενόμενη φωνητική πραγμάτωση, κατά την οποία τα μονά σύμφωνα ήταν βραχύτερα από τα διπλά, και το μονό /t/ είχε μηδενικό ΧΕΦ, ενώ το διπλό είχε δασύτητα.
2. Τα Ελληνικά σύμφωνα δεν έδειξαν διαφορά μεταξύ ορθογραφικού μονού και διπλού, όπως ήταν αναμενόμενο.
3. Η σύγκριση Ελλαδιτών και Κυπριακών συμφώνων έδειξε ότι η διάρκεια των Ελληνικών συμφώνων /s/ και /t/ ομοιάζει με αυτή των διπλών συμφώνων της Κυπριακής, με εξαίρεση την κλειστή φάση του έκκροτου, η οποία στα Ελληνικά είχε ενδιάμεση τιμή διάρκειας μεταξύ του μονού και διπλού Κυπριακού.

4. Οι Κύπριοι κατά τις παραγωγές τους στα Ελληνικά διακρίνουν μονά από διπλά σύμφωνα, αλλά αυτή η διάκριση δεν είναι φωνητικά τόσο μαρκαρισμένη (τόσο μεγάλες διαφορές στη διάρκεια) όσο στα Κυπριακά.
5. Οι Κύπριοι κατά τις παραγωγές των Ελληνικών δείχνουν κάποιο βαθμό κατάκτησης της Ελληνικής και «ενδιάμεσες» παραγωγές μεταξύ των δύο γλωσσών: στις περιπτώσεις που η διάρκεια των συμφώνων είναι ίδια μεταξύ των δύο γλωσσών, οι Κύπριοι χρησιμοποιούν τις Κυπριακές τους κατηγορίες (π.χ. /s/ Ελληνικό προφέρεται ως /s:/ Κυπριακό, tVOT Ελληνικό προφέρεται ως tVOT Κυπριακό). Συγκεκριμένα στην περίπτωση του tVOT υπάρχει ένδειξη κατάκτησης, καθώς οι Κύπριοι δείχνουν κατανόηση του ότι τα Ελληνικά δεν διαθέτουν δασύτητα. Η διάρκεια της κλειστής φάσης του /t/ μας δείχνει την περίπτωση «ενδιάμεσης» φωνητικής πραγμάτωσης. Η διάρκεια του /t/ της Ελληνικής είναι διαφορετική και από αυτή του μονού και του διπλού της Κυπριακής. Σε αυτή την περίπτωση οι Κύπριοι παράγουν την κλειστή φάση του /t/ στα Ελληνικά με τιμές ενδιάμεσες αυτών του μονού και διπλού Κυπριακού (και σημαντικά, διαφορετικές από αυτή του Ελληνικού).

Επιρροή περιβάλλοντος στην κατάκτηση της δεύτερης γλώσσας.

Υπόθεση 2: Το περιβάλλον και ο τρόπος εκμάθησης μιας γλώσσας επηρεάζει την κατάκτησή της; Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Flege (1995) περιμένουμε ότι όσο περισσότερη επαφή έχει ένας ομιλητής με τη δεύτερη γλώσσα, επηρεάζονται και οι φωνητικές κατηγορίες της μητρικής του γλώσσας. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, έχουμε διαφορά στις παραγωγές των Ελληνικών συμφώνων μεταξύ των διαφορετικών ομάδων περιβαλλόντων; Επηρεάζονται οι μητρικές κατηγορίες όσο πιο πολλή επαφή έχει μια ομάδα με την Ελληνική γλώσσα; Περιμένουμε ότι, εάν τα δύο συστήματα έχουν διαφορετική φωνητική πραγμάτωση των φθόγγων, θα βρεθεί διαφορά στην πραγμάτωση και των Ελληνικών και των Κυπριακών φθόγγων της ομάδας που έχει τη μεγαλύτερη επαφή με την Ελληνική γλώσσα και άρα έχει μεγαλύτερη εμπειρία. Επίσης, περιμένουμε τα άτομα με μεγαλύτερη εμπειρία στην Ελληνική γλώσσα να δείξουν τιμές πιο κοντά στις Ελληνικές. Τέλος, περιμένουμε ότι οι Έλληνες που έχουν μετοικήσει στην Κύπρο για πολλά χρόνια θα δείξουν ότι έχει επηρεαστεί το μητρικό τους σύστημα και ομοιάζει με αυτό της Γ2 (δείτε Κεφάλαιο 3 για μια εξήγηση των πειραματικών ομάδων που διαφέρουν ως προς την έκθεσή τους στην Ελληνική).

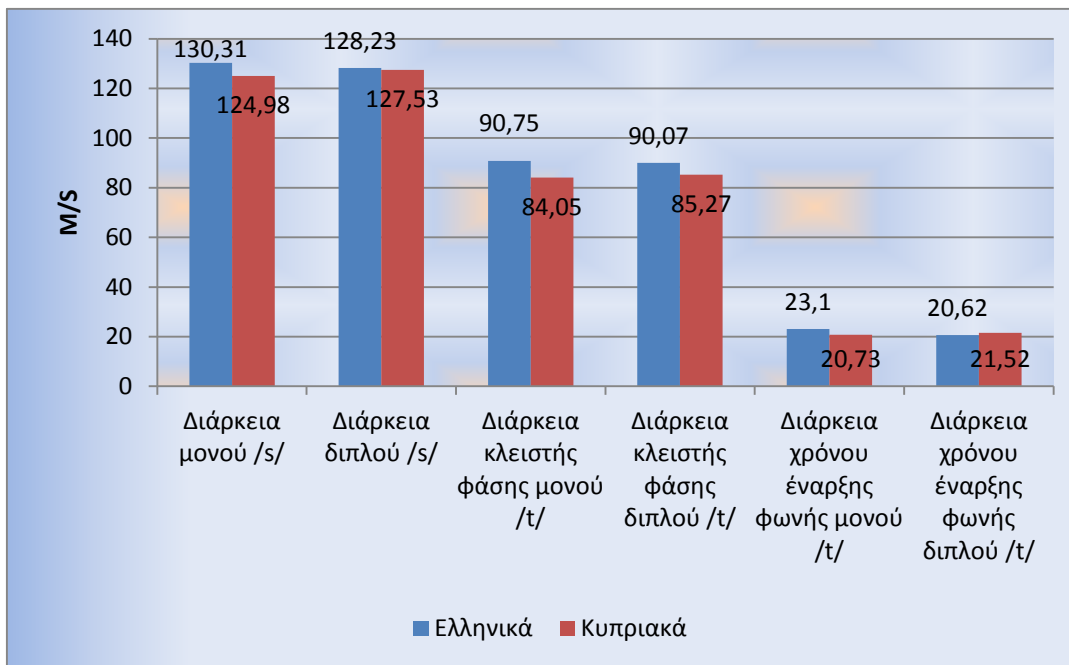
Ερώτημα 1

1. Υπάρχει διαφορά στις παραγωγές του /s/ και του /t/ των πέντε ομάδων; Ποια είναι αυτή;

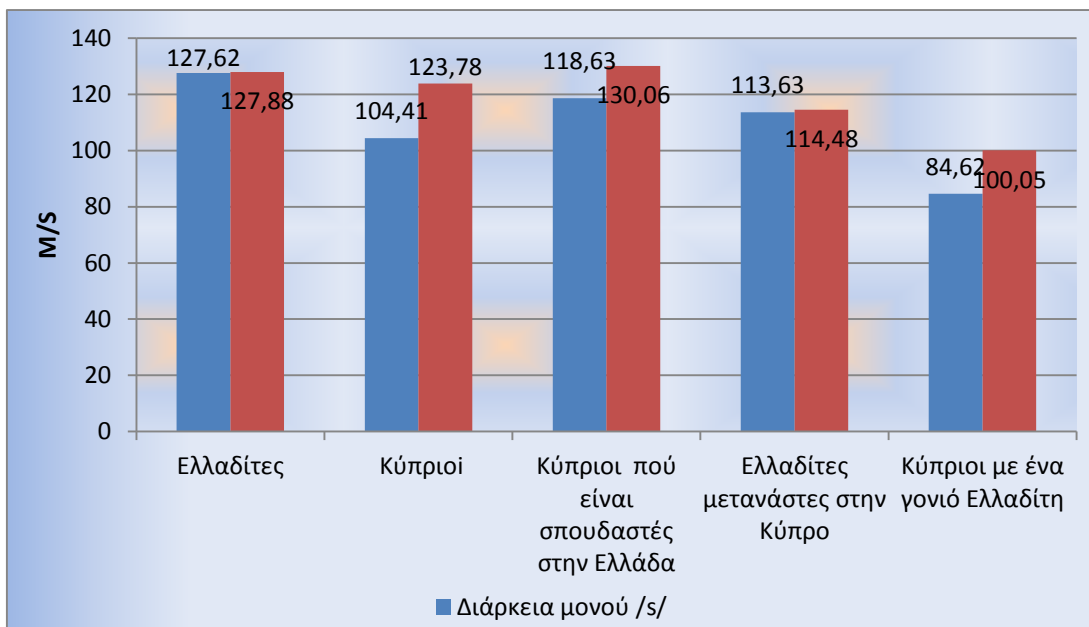
Mean Values		Έλληνες	Έλληνες μετανάστες στην Κύπρο	Παιδιά με ένα γονιό Έλληνα	Κύπριοι	Κύπριοι που σπούδασαν στην Ελλάδα	P-value
s:	Μονά	128	114	85	104	119	0.000
	Διπλά	128	114	100	124	130	0,000
t κλειστή φάση	Μονά	87	60	33	56	78	0.000
	Διπλά	88	64	70	88	105	0,000
tVOT	Μονά	22	26	19	16	17	0.000
	Διπλά	21	26	35	31	37	0,000

Πίνακας 7: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από όλες τις ομάδες στα Ελληνικά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Αρχικά παραθέτουμε τη σύγκριση όλων των ομάδων μαζί και στη συνέχεια θα αναλύσουμε συγκεκριμένες συγκρίσεις μεταξύ ομάδων, προκειμένου να εξηγήσουμε τις διαφοροποιήσεις. Ο Πίνακας 7 δείχνει το μέσο όρο όλων των μονών και διπλών φωνημάτων από όλες τις ομάδες στα Ελληνικά, και εάν οι παραγωγές όλων των ομάδων παρουσιάζουν στατιστική διαφοροποίηση. Φαίνεται ότι υπάρχει στατιστική διαφορά μεταξύ των παραγωγών των ομάδων, στα μονά και διπλά σύμφωνα.

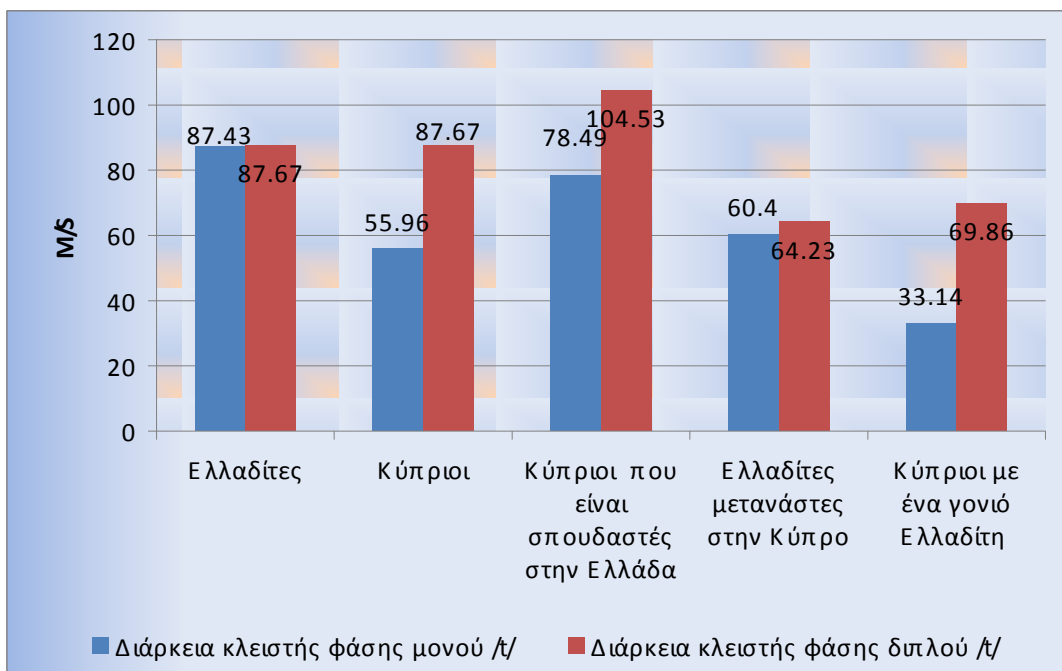

Σχεδιάγραμμα 11: Σύγκριση της διάρκειας του μονού και διπλού /s/ από τους Ελλαδίτες στα Ελληνικά.

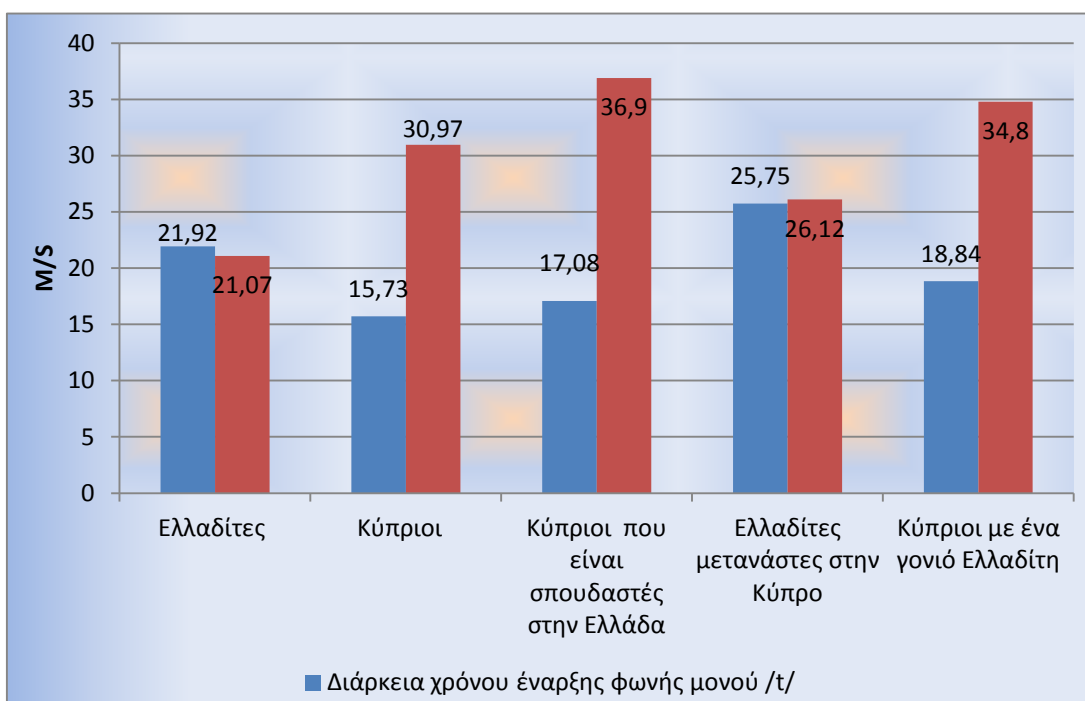

Σχεδιάγραμμα 12: Σύγκριση της διάρκειας του μονού και διπλού /s/ σε όλες τις ομάδες στα Ελληνικά.

Σχεδιάγραμμα 13: Σύγκριση της διάρκειας του μονού και διπλού /t/ κλειστής φάσης σε όλες τις ομάδες στα Ελληνικά.

Σχεδιάγραμμα 14: Σύγκριση της διάρκειας του μονού και διπλού /t/ ΧΕΦ σε όλες τις ομάδες στα Ελληνικά.

Mean Values		Ελλαδίτες (Ελληνικά)	Κύπριοι που σπούδασαν στην Ελλάδα (Ελληνικά)	P-value
s:	Μονά	130	123	0,146
	Διπλά	128	128	0,925
t κλειστή φάση	Μονά	91	87	0,395
	Διπλά	90	99	0,073
tVOT	Μονά	23	18	0,003
	Διπλά	21	20	0,588

Πίνακας 8: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Ελλαδίτες ομιλητές στα Ελληνικά και Κύπριους ομιλητές που σπούδασαν στην Ελλάδα στα Ελληνικά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον πίνακα 8 παρουσιάζεται σύγκριση μεταξύ των Ελλαδιτών και των Κυπρίων που σπούδασαν στην Ελλάδα, όσον αφορά την παραγωγή του /s/ και /t/ στα Ελληνικά. Όπως παρατηρείται στον πίνακα, δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων και κατά την παραγωγή του μονού και διπλού /s/ και κατά την παραγωγή του μονού και διπλού /t/ στην κλειστή φάση αλλά και κατά την παραγωγή του ΧΕΦ στα διπλά. Μόνο στην παραγωγή του ΧΕΦ στα μονά παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά ($t(93.866)=-3.099$, $p<0.005$), κατά την οποία οι Κύπριοι που έχουν σπουδάσει στην Ελλάδα φαίνεται να χρησιμοποιούν βραχύτερο ΧΕΦ, με τιμές όμοιες με αυτές που χρησιμοποιούν στην Κυπριακή. Φαίνεται, λοιπόν, ότι οι Κύπριοι που σπουδάζουν στην Ελλάδα έχουν κατακτήσει τις διαφορές μεταξύ Ελληνικών και Κυπριακών συμφώνων (σαφές από το γεγονός ότι δεν χρησιμοποιούν δασύτητα στον ΧΕΦ) και σε περιπτώσεις που η κατάκτηση δεν είναι πλήρης, καταφεύγουν στις Κυπριακές κατηγορίες που ομοιάζουν περισσότερο με αυτές της γλώσσας στόχου, όπως στην περίπτωση του Ελληνικού ΧΕΦ.

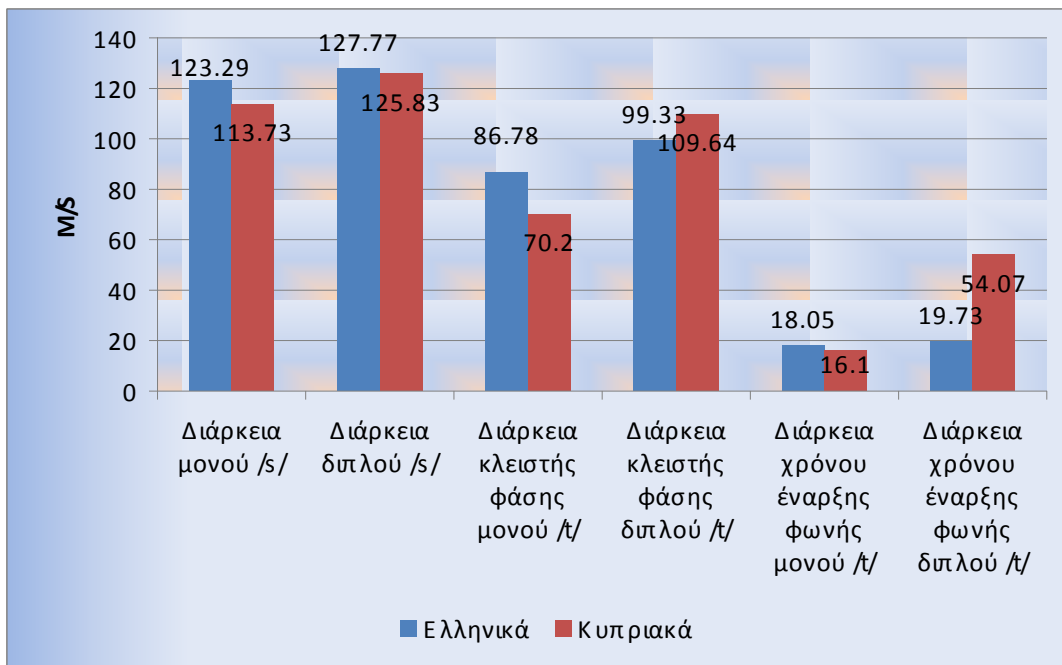
Παρατηρούμε ότι οι Ελλαδίτες έχουν μακρότερα μονά σύμφωνα σε σχέση με τους Κύπριους που σπούδασαν στην Ελλάδα, γεγονός που πιθανώς καταδεικνύει τη χρήση ενδιάμεσων φωνητικών κατηγοριών από τους Κύπριους.

Mean Values		Κύπριοι (Κυπριακά)	Κύπριοι που σπούδασαν στην Ελλάδα (Κυπριακά)	P-value
s:	Μονά	97	114	0,000
	Διπλά	126	132	0,292
t κλειστή φάση	Μονά	49	70	0,000
	Διπλά	98	110	0,003
tVOT	Μονά	15	16	0,583
	Διπλά	43	54	0,001

Πίνακας 9: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά και Κύπριους ομιλητές, που σπούδασαν στην Ελλάδα, στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον πίνακα 9 παρουσιάζεται σύγκριση μεταξύ των Κυπρίων και των Κυπρίων που σπούδασαν στην Ελλάδα, όσον αφορά την παραγωγή του /s/ και /t/ στα Κυπριακά. Όπως παρατηρείται στον πίνακα, υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων και κατά την παραγωγή του μονού /s/, και κατά την παραγωγή του μονού και διπλού /t/ στην κλειστή φάση αλλά και κατά την παραγωγή του ΧΕΦ στα διπλά. Όμως στην παραγωγή του διπλού /s/ και του ΧΕΦ στα μονά δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά. Στατιστικά σημαντική διαφορά: (μονά: /s/ $t(103.570) = 4.189$, $p < 0.005$ /t/ κλειστή φάση $t(118) = 5.347$, $p < 0.005$), (διπλά: /t/ κλειστή φάση $t(106.694) = 2.998$, $p < 0.005$, tVOT $t(118) = 3.457$, $p < 0.005$). Η διαφορά αυτή μας δείχνει ότι Κύπριοι που σπούδασαν στην Ελλάδα διαφέρουν από τους Κύπριους όταν μιλάνε Κυπριακά και συγκεκριμένα κατά την παραγωγή του μονού /s/, μονού και διπλού /t/ στην κλειστή φάση και διπλού ΧΕΦ, όμως δεν διαφέρουν κατά την παραγωγή του μονού /s/ και του διπλού ΧΕΦ. Παρατηρούμε ότι τα σύμφωνα των Κυπρίων που σπούδασαν στην Ελλάδα είναι βραχύτερα απ' ό,τι τα σύμφωνα των Κυπρίων. Αυτό μας δείχνει ότι η μεγάλη έκθεση σε μια άλλη διάλεκτο μπορεί να επηρεάσει και τα φωνήματα της μητρικής μας γλώσσας.

Η γενική εικόνα αυτής της κατηγορίας ομιλητών δείχνει ότι οι κατηγορίες τους, όταν μιλούν Κυπριακά, διατηρούν τη διάκριση μεταξύ μακρών και βραχέων συμφώνων, αλλά υπάρχει μια μετατόπιση των τιμών, κατά την οποία και τα μακρά και τα βραχέα Κυπριακά τους σύμφωνα είναι μακρότερα από αυτά που αναμένονται στην Κυπριακή (με εξαίρεση τη διάρκεια του ΧΕΦ των μονών).

Σχεδιάγραμμα 15: Σύγκριση της διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ κλειστής φάσης και ΧΕΦ στους Κύπριους που σπουδασαν στην Ελλάδα στα Κυπριακά και Ελληνικά.

Mean Values		Ελλαδίτες (Ελληνικά)	Έλληνες μετανάστες στην Κύπρο (Ελληνικά)	P-value
s:	Μονά	130	118	0,026
	Διπλά	128	116	0,010
t κλειστή φάση	Μονά	91	63	0,000
	Διπλά	90	67	0,000
tVOT	Μονά	23	27	0,027
	Διπλά	21	26	0,004

Πίνακας 10: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Ελλαδίτες ομιλητές στα Ελληνικά και από Έλληνες μετανάστες στην Κύπρο στα Ελληνικά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Μια από τις πιο ενδιαφέρουσες συγκρίσεις που περιέχει η παρούσα πτυχιακή είναι αυτή της παραγωγής συμφώνων από Ελλαδίτες σε σχέση με Έλληνες που έχουν μετοικήσει για πολλά χρόνια στην Κύπρο. Ο λόγος που παρέχει τόσο ενδιαφέρον η συγκεκριμένη σύγκριση είναι διότι μας δείχνει αν και κατά πόσον η εμπειρία σε μια Γ2 (σε αυτήν την περίπτωση η Κυπριακή είναι η Γ2) επηρεάζει και τις φωνητικές κατηγορίες της μητρικής γλώσσας. Ο πίνακας 10 δείχνει καταφανώς ότι όντως υπάρχει επιρροή της Γ2 στη φωνητική πραγμάτωση των κατηγοριών της Γ1. Ενώ οι Ελλαδίτες μετανάστες όταν μιλούν Ελληνικά δεν παράγουν διαφορά μεταξύ μακρών και βραχέων συμφώνων, ωστόσο οι παραγωγές τους είναι διαφορετικές από αυτές των Ελλαδιτών και αν

τις συγκρίνουμε με τις Κυπριακές παραγωγές, βρίσκονται στη μέση μεταξύ των μακρών και βραχέων συμφώνων (μονά: /s/ $t(110) = -2.263$, $p < 0.005$, /t/ κλειστή φάση $t(91.281) = -6.397$, $p < 0.005$, tVOT $t(108.876) = 2.235$, $p < 0.005$, διπλά: /s/ $t(110.293) = -2.609$, $p < 0.005$, /t/ κλειστή φάση $t(98.698) = -4.707$, $p < 0.005$, tVOT $t(115) = 2.911$, $p < 0.005$). Αυτή η παρατήρηση ισχύει για όλες τις μετρήσεις που πάρθηκαν σε αυτή την πτυχιακή, προσφέροντας ισχυρή υποστήριξη για την πρόταση του Flege, ότι η εμπειρία σε μια γλώσσα επιφέρει αλλαγές όχι μόνο στην παραγωγή και κατάκτηση της Γ2, αλλά και στην παραγωγή της Γ1. Οι Ελλαδίτες βρέθηκαν να διαφέρουν από τους Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο σ' όλα τα υπό εξέταση σύμφωνα. Αυτό μας επιβεβαιώνει τον πίνακα 10 ότι, δηλαδή, η μεγάλη έκθεση σε μια άλλη διάλεκτο μπορεί να επηρεάσει και τα φωνήματα της μητρικής μας γλώσσας.

Mean Values		Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο (Κυπριακά)	Κύπριοι (Κυπριακά)	P-value
s:	Μονά	110	97	0,003
	Διπλά	113	126	0,019
t κλειστή φάση	Μονά	58	49	0,035
	Διπλά	61	98	0,000
tVOT	Μονά	24	15	0,000
	Διπλά	26	43	0,000

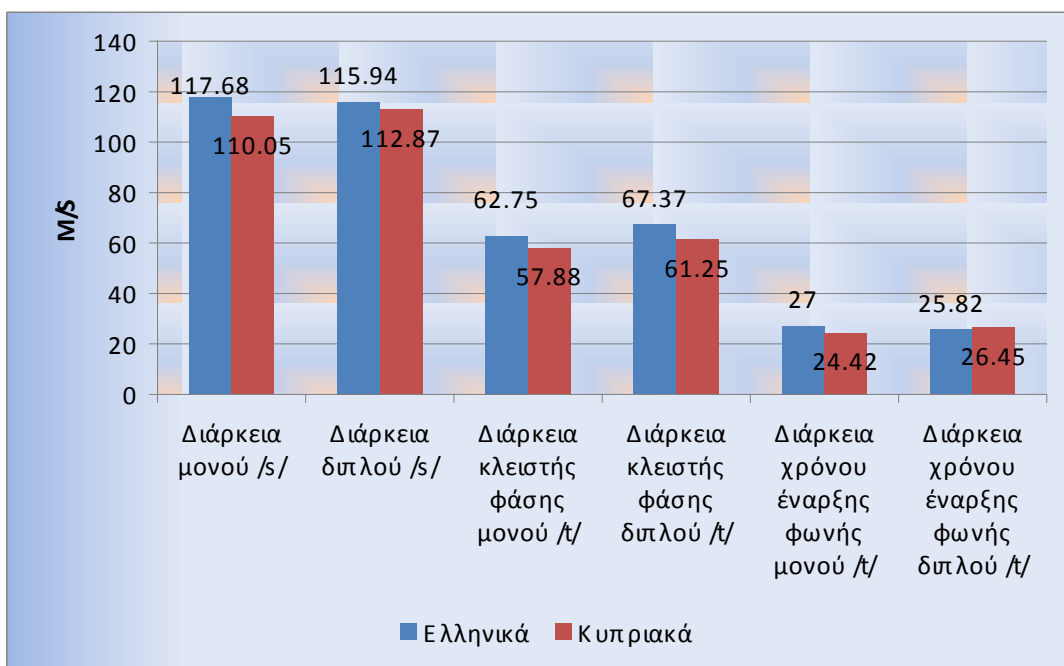
Πίνακας 11: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά και Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον πίνακα 11, λοιπόν, παρουσιάζεται σύγκριση μεταξύ των Ελλαδιτών μεταναστών στην Κύπρο και των Κυπρίων όσον αφορά την παραγωγή του /s/ και /t/ στα Κυπριακά. Όπως παρατηρείται στον πίνακα, υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων και κατά την παραγωγή του /s/ και κατά την παραγωγή του /t/ στην κλειστή φάση αλλά και στον ΧΕΦ στα μονά και στα διπλά (μονά: /s/ $t(118) = 3.069$, $p < 0.005$, /t/ κλειστή φάση $t(118) = 2.138$, $p < 0.005$, tVOT $t(118) = 7.309$, $P < 0.005$), (διπλά: /s/ $t(1.383) = -2.385$, $P < 0.005$, /t/ κλειστή φάση $t(118) = -7.832$, $P < 0.005$, tVOT $t(83.479) = -7.431$, $P < 0.005$). Το αποτέλεσμα αυτό μας δείχνει ότι οι Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο διαφέρουν από τους Κύπριους όταν μιλάνε Κυπριακά. Αν παρατηρήσουμε τις τιμές των παραγωγών τους, όπως και με τις παραγωγές των Ελληνικών, οι τιμές τους βρίσκονται ενδιάμεσα αυτών των μακρών και βραχέων συμφώνων της Κυπριακής.

Συγκρίνοντας τους Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο με τις Κυπριακές παραγωγές των Κυπρίων (Πίνακας 11) βλέπουμε ότι οι Ελλαδίτες μετανάστες

παρουσιάζουν διαφορές και με τους Κύπριους ομιλητές, έχοντας ενδιάμεσες φωνητικές παραγωγές και σε αυτή τη γλώσσα. Ωστόσο, αν συγκρίνουμε αυτόν τον πίνακα με τον προηγούμενο, που δείχνει τις παραγωγές τους στα Ελληνικά, οι τιμές των παραγωγών τους μεταξύ των δυο γλωσσών διαφέρουν (κυρίως στο /s/), σηματοδοτώντας το γεγονός ότι και οι δύο γλώσσες δεν βρίσκονται ακριβώς στη γλώσσα στόχο – η Ελληνική και η Κυπριακή τους έχει επηρεαστεί από την αλληλεπίδραση των δύο συστημάτων.

Συνεπώς, παρατηρούμε ότι οι Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο έχουν δημιουργήσει μια ενδιάμεση ομιλία την οποία χρησιμοποιούν σε όποιο περιβάλλον και αν βρεθούν.

Σχεδιάγραμμα 16: Σύγκριση της διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ κλειστής φάσης και ΧΕΦ στους Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο στα Κυπριακά και Ελληνικά.

Mean Values		Κύπριοι με ένα γονιό Ελλαδίτη (Ελληνικά)	Ελλαδίτες (Ελληνικά)	P-value
s:	Μονά	87	130	0,000
	Διπλά	91	128	0,000
t κλειστή φάση	Μονά	38	91	0,000
	Διπλά	57	90	0,000
tVOT	Μονά	20	23	0,145
	Διπλά	22	21	0,573

Πίνακας 12: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Ελλαδίτες ομιλητές στα Ελληνικά και Κύπριους με ένα γονιό Έλληνα στα Ελλαδίτη, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον πίνακα 12 παρουσιάζεται σύγκριση μεταξύ των Κυπρίων με ένα γονιό Ελλαδίτη και τους Ελλαδίτες, όσον αφορά την παραγωγή του /s/ και /t/ στα Ελληνικά. Όπως παρατηρείται στον πίνακα, υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων και κατά την παραγωγή του μονού και διπλού /s/ και /t/ στην κλειστή φάση. Ενώ κατά την παραγωγή του μονού και διπλού ΧΕΦ δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά, δηλαδή οι Κύπριοι με έναν γονιό Ελλαδίτη έχουν κατακτήσει το γεγονός ότι η Ελληνική δεν συμπεριλαμβάνει δασύτητα (μονά: /s/ $t(91.543) = -8.718$, $p < 0.005$, /t/ κλειστή φάση $t(98.541) = -11.697$, $p < 0.005$), (διπλά: /s/ $t(112.751) = -7.387$, $p < 0.005$, /t/ κλειστή φάση $t(103.363) = -6.674$, $p < 0.005$). Το αποτέλεσμα αυτό μας δείχνει ότι οι Κύπριοι με ένα γονιό Ελλαδίτη διαφέρουν από τους Ελλαδίτες όταν μιλούνε Ελληνικά στα συμφωνά /s/ και /t/ στην κλειστή φάση, μονά και διπλά, ενώ δεν διαφέρουν στο μονό και διπλό ΧΕΦ. Παρατηρούμε ότι οι Ελλαδίτες έχουν μακρότερα μονά και διπλά σύμφωνα σε σχέση με τους Κύπριους με ένα γονιό Ελλαδίτη. Όλα τα παραπάνω μαζί μας δείχνουν ότι η κατάκτηση της φωνητικής μιας δεύτερης γλώσσας πιθανώς δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί πλήρως όταν η επιρροή από το περιβάλλον είναι τόσο περιορισμένη όσο όταν προέρχεται από έναν γονιό. Ωστόσο, μπορεί τα αποτελέσματα που παρουσιάσαμε να προέρχονται από το γεγονός ότι οι Κύπριοι με έναν γονιό Ελλαδίτη έχουν εξαρχής δημιουργήσει μια κοινή ενδιάμεση φωνητική κατηγορία και για τις δύο γλώσσες. Αυτό σημαίνει ότι οι παραγωγές τους θα πρέπει να διαφέρουν και από αυτές των Κυπρίων. Στο επόμενο κομμάτι παρουσιάζουμε τη σύγκριση των παραγωγών των Κυπρίων με ένα γονιό Ελλαδίτη με αυτές των Κυπρίων.

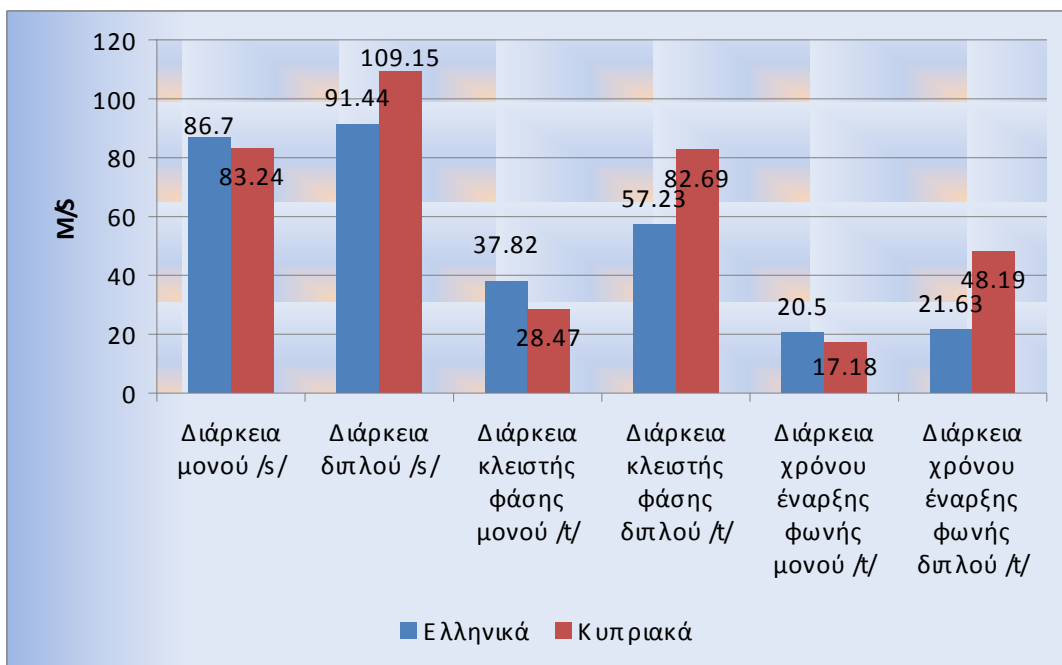
Mean Values		Κύπριοι με ένα γονιό Ελλαδίτη (Κυπριακά)	Κύπριοι (Κυπριακά)	P-value
s:	Μονά	83	97	0,006
	Διπλά	109	126	0,017
t κλειστή φάση	Μονά	28	49	0,000
	Διπλά	83	98	0,000
tVOT	Μονά	17	15	0,237
	Διπλά	48	43	0,073

Πίνακας 13: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά και Κύπριους με ένα γονιό Έλληνα στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον Πίνακα 13 βλέπουμε τη σύγκριση μεταξύ των Κυπρίων με ένα γονιό Έλληνα και των Κυπρίων, όσον αφορά την παραγωγή του /s/ και /t/ στα Κυπριακά. Όπως παρατηρείται στον πίνακα, υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων και κατά την παραγωγή του μονού και διπλού /s/ και /t/ στην κλειστή φάση. Ενώ κατά την παραγωγή του μονού και διπλού ΧΕΦ δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά. Στατιστικά σημαντική διαφορά (μονά: /s/ $t(125) = -2.782$, $p < 0.005$, /t/ κλειστή φάση $t(96.200) = -5.854$, $p < 0.005$, διπλά: /s/ $t(112) = -2.420$, $p < 0.005$, /t/ κλειστή φάση $t(96.120) = -3.858$, $p < 0.005$). Το αποτέλεσμα αυτό μας δείχνει ότι οι Κύπριοι με ένα γονιό Ελλαδίτη διαφέρουν από τους Κύπριους όταν μιλούν Ελληνικά στα σύμφωνα /s/ και /t/ στην κλειστή φάση, μονά και διπλά, ενώ δεν διαφέρουν στο μονό και διπλό ΧΕΦ. Παρατηρούμε ότι οι Κύπριοι έχουν μακρότερα μονά και διπλά σύμφωνα σε σχέση με τους Κύπριους με ένα γονιό Ελλαδίτη σε όλα εκτός από το μονό και διπλό ΧΕΦ όπου οι Κύπριοι με ένα γονιό Ελλαδίτη το λένε μακρότερα.

Συγκρίνοντας τον πίνακα 12 με 13 παρατηρούμε ότι τα άτομα που έρχονται σε επαφή και με τις δύο διαλέκτους ταυτόχρονα από την παιδική τους ηλικία δεν παρουσιάζουν την ίδια φωνητική συμπεριφορά με τα άτομα που χρησιμοποιούν μόνο μία εκ των δύο γλωσσών ως μητρική. Φαίνεται να επηρεάζονται και τα δύο συστήματα – στην συγκεκριμένη περίπτωση οι Κύπριοι ομιλητές φαίνεται να διατηρούν τη διάκριση μονών και διπλών στην Ελληνική (οι τιμές τους είναι κοντά στις Ελληνικές) και οι παραγωγές τους στη Κυπριακή έχουν επηρεαστεί και αυτές. Μπορούμε να εικάσουμε ότι, προκειμένου να διατηρήσουν τη διαφορά των παραγωγών τους με τις Ελληνικές, έχουν δημιουργήσει μακρότερα σύμφωνα στην Κυπριακή.

Σχεδιάγραμμα 17: Σύγκριση της διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ κλειστής φάσης και ΧΕΦ στους Κύπριους με ένα γονιό Ελλαδίτη στα Κυπριακά και Ελληνικά.

Ερώτημα 2

2. Οι παραγωγές των ομάδων που μιλούν Ελληνικά, αλλά είναι Κύπριοι, αλλάζουν ανάλογα με το περιβάλλον; Αν ναι, οι παραγωγές τους πως εξελίσσονται;

Δεδομένου ότι οι δύο ομάδες έδειξαν διαφορετική συμπεριφορά στη χρήση της Κυπριακής και της Ελληνικής, δεν είναι δυνατόν να τις ενώσουμε στατιστικά προκειμένου να τις συγκρίνουμε με τους Ελλαδίτες. Κοιτώντας τα αποτελέσματα και προσφέροντας μια ανάλυσή τους με βάση τη θεωρία, μπορούμε να σχολιάσουμε τα εξής:

1. Το περιβάλλον φαίνεται να επηρεάζει τον τρόπο κατάκτησης μιας δεύτερης γλώσσας, καθώς οι δύο ομάδες καταδεικνύουν διαφορετική συμπεριφορά. Στην περίπτωση των Κυπρίων που σπούδασαν στην Ελλάδα, οι οποίοι έχουν κληθεί να χρησιμοποιούν την Ελληνική στην καθημερινότητά τους για πολλά χρόνια και εκτίθενται στη γλώσσα αυτή για πολλά χρόνια, βλέπουμε ότι έχουν κατακτήσει τη φωνητική των Ελληνικών κατηγοριών αλλά καταδεικνύουν και επιρροή των μητρικών τους κατηγοριών. Η επιρροή αυτή έγκειται στο ότι οι παραγωγές των Κυπρίων μετατοπίζονται σε πιο κεντρικές τιμές μεταξύ αυτών των Ελληνικών και των Κυπριακών.

2. Στην περίπτωση των Κυπρίων που μεγάλωσαν με έναν γονιό Ελλαδίτη η εικόνα είναι πιο περίπλοκη, καθώς οι ομιλητές δεν παρουσιάζουν ομοιότητα

στις παραγωγές τους ούτε με την Ελληνική όταν μιλούν Ελληνικά, ούτε με την Κυπριακή όταν μιλούν Κυπριακά. Φαίνονται να διαχωρίζουν τις κατηγορίες του μονού και διπλού και στα Ελληνικά, ενώ οι τιμές των διαρκειών τους δεν συμπίπτουν ούτε με αυτές των Ελληνικών ούτε με αυτές των Κυπριακών. Η συμπεριφορά που φαίνεται να ακολουθούν είναι ότι κρατούν περίπου τις ίδιες τιμές για τα μονά μεταξύ Ελληνικής και Κυπριακής και όταν μιλούν Κυπριακά αυξάνουν λίγο τις διάρκειες. Αυτό σημαίνει ότι δεν έχουν τις «σωστές» τιμές στα Ελληνικά, αφού τα Ελληνικά μονά είναι ίδια σε διάρκεια με τα Κυπριακά διπλά και τα διπλά Κυπριακά τους πάλι δεν είναι όπως αυτά της γλώσσας στόχου, καθώς δεν είναι τόσο μακρά όσο θα έπρεπε (κατά πάσα πιθανότητα λόγω της επιρροής της Ελληνικής).

Ερώτημα 3

3. Οι παραγωγές της ομάδας που είναι από την Ελλάδα και ζει στην Κύπρο και έχει εκτεθεί στην Κυπριακή γλώσσα χρόνια, έχει παραμείνει Ελληνική, έχει γίνει Κυπριακή ή έχει δημιουργήσει μια ενδιάμεση κατηγορία μεταξύ των δύο γλωσσών;

Στην πραγματικότητα στα προηγούμενα αποτελέσματα έχει απαντηθεί μέρος αυτής της ερώτησης, καθώς είδαμε ότι οι παραγωγές των Ελλαδιτών στα Ελληνικά έχουν επηρεαστεί από την μακροχρόνια παραμονή τους στην Κύπρο. Στον επόμενο πίνακα βλέπουμε και τη σύγκριση των παραγωγών τους στα Κυπριακά με τους Κύπριους, προκειμένου να δούμε αν και κατά πόσον έχουν επιτύχει κάποιο βαθμό κατάκτησης της Κυπριακής.

Mean Values		Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο (Κυπριακά)	Κύπριοι (Κυπριακά)	P-value
s:	Μονά	114	97	0,000
	Διπλά	114	126	0,026
t κλειστή φάση	Μονά	60	49	0,002
	Διπλά	64	98	0,000
tVOT	Μονά	26	15	0,000
	Διπλά	26	43	0,000

Πίνακας 14: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά και Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον πίνακα 14 παρουσιάζεται σύγκριση μεταξύ των Ελλαδιτών μεταναστών στην Κύπρο και των Κυπρίων όσον αφορά την παραγωγή του /s/ και /t/ στα Κυπριακά. Όπως παρατηρείται στον πίνακα, υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων και κατά την παραγωγή του /s/, και κατά την παραγωγή του /t/ στην κλειστή φάση αλλά και στον ΧΕΦ στα μονά

και στα διπλά (μονά: /s/ t(171) =4.373, p<0.005 , /t/ κλειστή φάση t(98.682) =3.205, p<0.005 , t VOT t(143.793)=9.681, p<0.005), (διπλά: /s/ t(82.564) =-2.270, p<0.005 , /t/ κλειστή φάση t(175) =-8.856, p<0.005 , t VOT t(73.770)=-7.778, p<0.005). Η διαφορά αυτή μας δείχνει ότι οι Ελλαδίτεςμετανάστες στην Κύπρο διαφέρουν από τους Κύπριους όταν μιλάνε Κυπριακά. Παρατηρούμε ότι οι Έλληνες μετανάστες στην Κύπρο έχουν μακρότερα μονά σύμφωνα σε σχέση με τους Κύπριους. Ενώ τα διπλά σύμφωνα είναι μακρότερα στους Κύπριους σε σχέση με τους Ελλαδίτες μετανάστες. Δίνοντας βάση στον πίνακα καθέτως, επιβεβαιώνεται το γεγονός ότι οι Κύπριοι χρησιμοποιούν δασύτητα , όσον αφορά το /t/ . Επιπλέον βλέπουμε ότι η διάρκεια στους Ελλαδίτες μετανάστες δεν διαφέρει κατά την παραγωγή των μονών και διπλών συμφώνων. Μια σημαντική παρατήρηση είναι ότι οι τιμές των παραγωγών των Ελλαδιτών και για τα μονά και για τα διπλά βρίσκονται ενδιάμεσως αυτών της Κυπριακής για τις δυο κατηγορίες, καθώς και το ότι οι Ελλαδίτες μετανάστες δεν έχουν κατακτήσει τη διαφορά μεταξύ βραχέων και μακρών συμφώνων – αντίθετα, απλά χρησιμοποιούν ενδιάμεσες τιμές και για τις δύο κατηγορίες.

Φωνητική υπόσταση Ελληνικής παραγόμενης στην Κύπρο.

Υπόθεση 3: Η παραγόμενη Ελληνική από τους Κύπριους ομιλητές ομοιάζει στην Ελληνική, την Κυπριακή ή πρόκειται για μια «ενδιάμεση» Κυπριακή Ελληνική;

Ερώτημα 1

1. Πώς συγκρίνεται η παραγωγή του /s/ και του /t/ των Κυπρίων στα Ελληνικά σε σχέση με τις διάρκειες των φθόγγων στα Ελληνικά και στα Κυπριακά;

Mean Values		Ελλαδίτες (Ελληνικά)	Κύπριοι (Κυπριακά)	Κύπριοι (Ελληνικά)	P-value
s:	Μονά	130	97	111	0,000
	Διπλά	28	126	122	0,478
t κλειστή φάση	Μονά	91	49	63	0,000
	Διπλά	90	98	78	0,000
tVOT	Μονά	23	15	16	0,000
	Διπλά	21	43	19	0,000

Πίνακας 15: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (σε κλειστή και ΧΕΦ) ,σε ms από Κύπριους ομιλητές στα Ελληνικά και Ελλαδίτες ομιλητές στα Ελληνικά και Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον πίνακα 15 παρουσιάζεται η παραγωγή του μονού και διπλού /s/ και του /t/ από Κύπριους ομιλητές στα Ελληνικά, τους Ελλαδίτες ομιλητές στα Ελληνικά και τους Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά. Όπως παρατηρείται στον πίνακα υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά όσον αφορά όλες τις ομάδες, με τη μόνη διαφορά να παρουσιάζεται στο διπλό /s/, όπου οι τρεις ομάδες το παράγουν με την ίδια διάρκεια.

Mean Vuales		Ελλαδίτες (Ελληνικά)	Κύπριοι (Κυπριακά)	P-value
s:	Μονά	130	97	0.000
	Διπλά	128	126	0.688
t κλειστή φάση	Μονά	91	49	0.000
	Διπλά	90	98	0.158
tVOT	Μονά	23	15	0.000
	Διπλά	21	43	0.000

Πινάκας 15α: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/(σε κλειστή φάση και ΧΕΦ) (σε ms) από Ελλαδίτες ομιλητές στα Ελληνικά και Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Οι Κύπριοι όταν μιλούν Κυπριακά έχουν την ίδια διάρκεια με τους Ελλαδίτες όταν μιλούν Ελληνικά κατά την παραγωγή του διπλού /s/ και /t/ στη κλειστή φάση.

Mean Values		Κύπριοι (Ελληνικά)	Κύπριοι (Κυπριακά)	P-value
s:	Μονά	111	97	0,001
	Διπλά	122	126	0,450
t κλειστή φάση	Μονά	63	49	0,002
	Διπλά	78	98	0,000
tVOT	Μονά	16	15	0,640
	Διπλά	19	43	0,000

Πίνακας 15β: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Κύπριους ομιλητές στα Ελληνικά και στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Οι Κύπριοι όταν μιλούν Ελληνικά χρησιμοποιούν στοιχεία από τη μητρική τους (διάρκεια), μόνο όσον αφορά το διπλό /s/ και το μονό tVOT.

Συγκρίνοντας τους τρεις πίνακες 15,15α και 15β, μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι οι Κύπριοι όταν μιλούν Ελληνικά και συγκεκριμένα όταν παράγουν το διπλό /s/ δεν κάνουν τίποτα περισσότερο, από το να το παίρνουν από τη μητρική τους γλώσσα και να το αντικαθιστούν ανάλογα με τη γλώσσα που παράγουν.

Φωνητική συμπεριφορά ομάδας με μεγάλη έκθεση στη δεύτερη γλώσσα.

Υπόθεση 4: Η ομάδα με τη μεγαλύτερη έκθεση στην Ελληνική γλώσσα καταλήγει να έχει παραγωγές όμοιες με την Ελληνική, όμοιες με την Κυπριακή ή ενδιάμεσες. Βάση το Speech Learning Model του Flege, περιμένουμε ότι αυτή η ομάδα θα δείξει επιρροή και στις μητρικές της κατηγορίες.

Ερώτημα 1

1. Παραγωγές των Κυπρίων που σπούδασαν στην Ελλάδα ομοιάζουν με αυτές των Κυπρίων, των Ελλήνων ή είναι ενδιάμεσες;

Mean Values		Κύπριοι που φοιτητές στην Ελλάδα (Ελληνικά)	Κύπριοι που σπούδασαν στην Ελλάδα (Κυπριακά)	P-value
s:	Μονά	123	114	0,001
	Διπλά	128	132	0,373
t κλειστή φάση	Μονά	87	70	0,000
	Διπλά	99	110	0,009
tVOT	Μονά	18	16	0,087
	Διπλά	20	54	0,000

Πίνακας 16: Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (σε κλειστή και ΧΕΦ) ,σε ms από Κύπριους φοιτητές που σπούδασαν στην Ελλάδα στα Κυπριακά και Κύπριους φοιτητές που σπούδασαν στην Ελλάδα στα Ελληνικά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον πίνακα 16 παρουσιάζεται η παραγωγή του μονού και διπλού /s/ και του /t/ στα Ελληνικά και Κυπριακά από Κύπριους φοιτητές που σπούδασαν στην Ελλάδα. Όπως παρατηρείται στον πίνακα υπάρχει μια στατιστικά σημαντική διαφορά όσον αφορά την παραγωγή των Ελληνικών και Κυπριακών στην ομάδα αυτή. Η διαφορά αυτή παρουσιάζεται στο μονό /s/, στο μονό και διπλό /t/ στην κλειστή φάση αλλά και στο μονό ΧΕΦ (μονά: /s/ t(121) = 3.271, p < 0.005, /t/ κλειστή φάση: t(118) = 4.583, p < 0.005), (διπλά: /t/ κλειστή φάση t(110.424) = -2.662, p < 0.005, tVOT t(74.039) = -14.107, p < 0.005). Οι Κύπριοι φοιτητές, όταν μιλούν Ελληνικά διαφέρουν κατά πλειοψηφία από τους Κύπριους σπουδαστές όταν μιλούν Κυπριακά όμως κατά την παραγωγή του διπλού /s/ και του μονού ΧΕΦ παρουσιάζουν ίδια διάρκεια.

Φωνητική κατάκτηση γλώσσας με μόνο απλά σύμφωνα από ομιλητές προερχόμενους από γλώσσα με διαφορά μακρών – βραχέων συμφώνων.

Υπόθεση 5: Όταν ομιλητές από ένα σύστημα με φωνολογική διαφοροποίηση μακρών – βραχέων, κατακτούν ένα σύστημα χωρίς αυτή τη φωνολογική διαφοροποίηση, καταλήγουν να χρησιμοποιούν μια από τις υπάρχουσες φωνητικές κατηγορίες τους (δηλαδή είτε το μακρό είτε το βραχύ φώνημα) ή δημιουργούν μια καινούρια κατηγορία; Αλλάζει αυτή η συμπεριφορά με βάση το περιβάλλον στο οποίο κατέκτησαν τη γλώσσα;

Ερώτημα 1

Η ομάδα που ήρθε σε μεγαλύτερη επαφή με το ευρύ Ελληνικό κοινό καταλήγει να χρησιμοποιεί τις μητρικές της κατηγορίες όπου αυτές ομοιάζουν με της Γ2, ή έχει κατακτήσει τη φωνητική της Γ2; Όταν δεν ομοιάζουν με αυτές της Γ2, πώς τις παράγει;

Στην πτυχιακή μας, πέραν των ομάδων των Ελλήνων και των Κυπρίων, είχαμε δύο ομάδες Κυπρίων με μεγάλη επαφή με τα Ελληνικά (η πέμπτη ομάδα πρόκειται για ομάδα Ελλαδιτών που έχουν μετοικήσει στην Κύπρο). Οι Κυπριακές ομάδες ήταν οι φοιτητές που ζούσαν για χρόνια στην Ελλάδα και οι Κύπριοι με έναν γονιό Ελλαδίτη. Είναι πολύ δύσκολος ο διαχωρισμός μεταξύ των δύο ομάδων σχετικά με το ποια έχει περισσότερη επαφή με τη γλώσσα. Στη μία περίπτωση οι φοιτητές χρησιμοποιούν τη γλώσσα σε όλες τις πτυχές της ζωής τους για πολλά χρόνια, ενώ στην άλλη τα παιδιά τη χρησιμοποιούν λίγο, αλλά τη μαθαίνουν από μικρή ηλικία. Με βάση τα αποτελέσματα που παρακολούθησαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, είδαμε ότι υπήρχε διαφορά στην κατάκτηση της Κυπριακής από τους Κύπριους φοιτητές και τους Κύπριους με έναν γονέα Ελλαδίτη. Στις επόμενες αναλύσεις βλέπουμε τη συμπεριφορά της ομάδας των Κυπρίων φοιτητών με σκοπό να εκτιμήσουμε συγκεκριμένα την επιρροή του περιβάλλοντος στην κατάκτηση της γλώσσας. Η επιλογή αυτής της ομάδας ως της ομάδας που έχει εκτεθεί περισσότερο στη γλώσσα βασίζεται στο γεγονός ότι όλες οι θεωρίες κατάκτησης γλώσσας αναφέρονται στο ότι η επιτυχής κατάκτηση γίνεται μέσω της φυσικής έκθεσης στη γλώσσα. Δεδομένου

ότι στην κατηγορία Κυπρίων με έναν γονιό Ελλαδίτη τα παιδιά βρίσκονται και μεγαλώνουν σε Κυπριακό περιβάλλον, καθιστά την έκθεσή τους στην Ελληνική μικρή. Επιπρόσθετα, ο ένας γονέας μπορεί να έχει μείνει στην Κύπρο πολλά χρόνια και κατά συνέπεια το ίδιο του το σύστημα της Ελληνικής να έχει επηρεαστεί από την επαφή με την Κυπριακή, όπως είδαμε ότι είναι δυνατόν. Κατά συνέπεια, εξετάζουμε την ομάδα των Κυπρίων φοιτητών ως την ομάδα με τη μεγαλύτερη έκθεση στην Ελληνική.

Mean Values		Ελλαδίτες (Ελληνικά)	Κύπριοι που σπούδασαν στην Ελλάδα (Κυπριακά)	Κύπριοι (Κυπριακά)	P-value
s:	Μονά	130	114	97	0,000
	Διπλά	128	132	126	0,542
t κλειστή φάση	Μονά	91	70	49	0,000
	Διπλά	90	110	98	0,000
tVOT	Μονά	23	16	15	0,000
	Διπλά	21	54	43	0,000

Πίνακας 17 : Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (σε κλειστή και ΧΕΦ), σε ms από Κύπριους φοιτητές που σπούδασαν στα Κυπριακά και Ελλαδίτες στα Ελληνικά και Κύπριους στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον πίνακα 17 παρουσιάζεται η παραγωγή του μονού και διπλού /s/ και του /t/ από Κύπριους φοιτητές που σπούδασαν στην Ελλάδα στα Κυπριακά και τους Ελλαδίτες ομιλητές στα Ελληνικά και τους Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά. Όπως παρατηρείται στον πίνακα υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά όσον αφορά όλες τις ομάδες, με τη μόνη διαφορά να παρουσιάζεται στο διπλό /s/, όπου παρατηρείται ότι αυτές οι τρεις ομάδες δεν έχουν σημαντική διαφορά κατά την παραγωγή του.

Mean Values		Κύπριοι (Κυπριακά)	Κύπριοι που σπούδασαν στην Ελλάδα (Κυπριακά)	P-value
s:	Μονά	97	114	0,000
	Διπλά	126	132	0,292
t κλειστή φάση	Μονά	49	70	0,000
	Διπλά	98	110	0,003
tVOT	Μονά	15	16	0,583
	Διπλά	43	54	0,001

Πίνακας 18 : Μέσος όρος διάρκειας του μονού και διπλού /s/ και /t/ (κλειστή φάση και ΧΕΦ), (σε ms) από Κύπριους ομιλητές στα Κυπριακά και από Κύπριους που σπούδασαν στην Ελλάδα στα Κυπριακά, με στατιστική σύγκριση στην τελευταία κολώνα.

Στον Πίνακα 18 είναι σαφές από τη σύγκριση των παραγωγών των Κυπρίων που σπούδασαν στην Ελλάδα και της ομάδας των Κυπρίων ότι οι παραγωγές των Κυπρίων που έχουν σπουδάσει στην Ελλάδα διαφέρουν από αυτές των Κυπρίων. Παρότι διατηρούν τη διάκριση μεταξύ μακρών και βραχέων, οι παραγωγές τους είναι στατιστικά διαφορετικές σε όλα τα φωνήματα με εξαίρεση τον ΧΕΦ των κλειστών, στον οποίο διατηρούν τις μητρικές τους τιμές, παρότι η Ελληνική έχει μεγαλύτερο ΧΕΦ. Πολύ χονδρικά, οι τιμές των Κυπρίων που έχουν ζήσει πολλά χρόνια στην Ελλάδα έχουν μετατοπιστεί προς μακρότερες τιμές και στα μονά και στα διπλά σύμφωνα. Αυτό θα μπορούσε να εξηγηθεί από το γεγονός ότι τα μονά σύμφωνα της Ελληνικής ομοιάζουν με τα διπλά της Κυπριακής. Επηρεαζόμενοι από την Ελληνική, τα μονά των Κυπρίων φαίνεται να κινούνται σε μια ενδιάμεση τιμή μεταξύ των μονών και διπλών, ενώ για να διατηρηθεί η διαφορά μεταξύ διπλών και μονών, μετατοπίζονται προς μακρότερες και οι τιμές των διπλών. Εν κατακλείδι, ενώ οι Κύπριοι θα μπορούσαν απλά να χρησιμοποιήσουν τις τιμές των διπλών συμφώνων τους για τα μονά της Ελληνικής, η διαδικασία κατάκτησης φαίνεται να είναι πολύ πιο περίπλοκη από αυτό. Η ομάδα με τη λιγότερη επαφή φαίνεται να χρησιμοποίησε αυτή την τακτική (Κύπριοι στην Κύπρο), ενώ η ομάδα με την περισσότερη επαφή προσπαθεί να δημιουργήσει καινούριες φωνητικές κατηγορίες, οι οποίες στη μετάβασή τους δεν ομοιάζουν για την ώρα με καμία από τις δύο γλώσσες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ξεκινώντας τα αποτελέσματα μας θεωρήσαμε σωστό να ελέγξουμε τη διάρκεια των μονών και διπλών συμφώνων /s/ και /t/ της Κυπριακής και κατά πόσο αυτά διαφέρουν μεταξύ τους. Βάσει των αποτελεσμάτων τα μακρά σύμφωνα της Κυπριακής είναι μακρότερα από ότι τα βραχέα καθώς και το έκκροτο /t/ παρουσιάζει δασύτητα. Συνεχίζοντας θέλαμε να ελέγξουμε κατά πόσο τα Ελληνικά και τα Κυπριακά υπό εξέταση σύμφωνα διαφέρουν μεταξύ τους όσον αφορά τη διάρκεια. Αυτό που παρατηρείται είναι ότι τα διπλά /s/ και /t/ στην κλειστή φάση ομοιάζουν μεταξύ των Κυπρίων και των Ελλαδιτών σε σημείο που θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι Κύπριοι όταν μιλούν Ελληνικά το μόνο που θα χρειαζόταν να ήταν να χρησιμοποιήσουν την κατηγορία των μακρών αυτών συμφώνων. Όσον αφορά όμως τον κρότο οι Κύπριοι παρουσιάζουν πιο μακρά διάρκεια από ότι οι Ελλαδίτες και αυτό συμβαίνει γιατί οι Κύπριοι έχουν δασύτητα ενώ οι Ελλαδίτες όχι (Αρβανίτη, 2010a).

Εν συνεχεία εξετάσαμε τις παραγωγές των συμφώνων από Κύπριους ομιλητές όταν μιλούν Ελληνικά. Βρήκαμε ότι παρουσιάζουν μεικτή συμπεριφορά: στα σημεία όπου μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια μητρική τιμή (π.χ. στο /s/, χρησιμοποιούν τη μητρική τους τιμή σε ότι θεωρούν ως μακρό /s/ και κλειστή φάση μακρού /t/). Ωστόσο, το ενδιαφέρον είναι ότι συνεχίζουν να σηματοδοτούν τη διαφορά μακρού – βραχέως και ενώ οι τιμές τους για τα βραχέα δεν είναι τόσο μικρές όσο στην Κυπριακή, παρουσιάζουν τη δημιουργία μιας σχεδόν «ενδιάμεσης» φωνητικής κατηγορίας μεταξύ του βραχέως Κυπριακού και του μακρού ή απλού Ελληνικού.

Βάση του πιο πάνω αποτελέσματος παρατηρούμε ότι οι Κύπριοι όταν μιλούν Ελληνικά, δεν κάνουν μια αντιπροσωπευτική χρήση της Ελληνικής, όπως αυτή γίνεται στον Ελλαδικό χώρο, αλλά είναι μια «ενδιάμεση» φωνητικά Κυπριακή-Ελληνική. Αυτό το εύρημα συντείνει στην υποστήριξη της άποψης ότι η χρήση της Κοινής Νέας Ελληνικής στην Κύπρο, τουλάχιστον από άποψη φωνητική, δεν ομοιάζει πλήρως ούτε σε αυτήν της Κυπριακής, αλλά ούτε και σε αυτήν της γλώσσας στόχου, δηλαδή της Ελληνικής. Υποστηρίζεται, δηλαδή, η ύπαρξη μιας Νέας Κοινής Νέας Ελληνικής, όπως χρησιμοποιείται στην Κύπρο από ομιλητές που δεν έχουν εκτεθεί στη γλώσσα μέσα από φυσικά μέσα και μητρικούς ομιλητές.

Ένα από τα καίρια ερωτήματα της παρούσας διατριβής ήταν η ερώτηση εάν και με ποιο τρόπο επηρεάζει το περιβάλλον την κατάκτηση μιας δεύτερης γλώσσας και συγκεκριμένα εστίασαμε στο θέμα της εμπειρίας. Γι'αυτόν το σκοπό έγιναν αναλύσεις που αφορούσαν όλες τις ομάδες και στα Ελληνικά και στα Κυπριακά χρησιμοποιώντας σαν βάση τους αντιπροσώπους της κάθε γλώσσας αντίστοιχα. Το γενικό συμπέρασμα που προκύπτει από τα αποτελέσματά μας είναι ότι το περιβάλλον παίζει σημαντικό ρόλο στον τρόπο κατάκτησης της δεύτερης γλώσσας. Τα αποτελέσματα που πήραμε ήταν ότι : οι

παραγωγές των Κυπρίων που σπούδασαν στην Ελλάδα ομοιάζουν με τις παραγωγές των Ελλαδιτών, καταδεικνύοντας κατάκτηση, αλλά διαφέρουν με τους Κύπριους κατά την παραγωγή των Κυπριακών χωρίς όμως να εξαλείφουν τη δασύτητά τους, καταδεικνύοντας μετατόπιση των μητρικών κατηγοριών τους. Αυτό μας δείχνει ότι η μεγάλη έκθεση σε μια άλλη διάλεκτο μπορεί να επηρεάσει και τα φωνήματα της μητρικής μας γλώσσας. Συνεχίζοντας με την επόμενη ομάδα παρατηρούμε ότι οι Ελλαδίτες μετανάστες στην Κύπρο έχουν χάσει την ικανότητα τους να παράγουν τα σύμφωνα όπως οι Ελλαδίτες, επηρεασμένοι από τη χώρα που ζουν. Ωστόσο, δεν έχουν καταφέρει να κατακτήσουν ούτε την Κυπριακή πλήρως, δείχνοντας μια ενδιάμεση κατηγορία κατάκτησης, κατά την οποία καμία από τις δύο διαλέκτους δεν χρησιμοποιείται πρωτοτυπικά. Η ομάδα των Κυπρίων με ένα γονιό Ελλαδίτη μας έδειξε ότι όταν τα άτομα που έρχονται σε επαφή και με τις δύο διαλέκτους ταυτόχρονα από την παιδική τους ηλικία αλλά προσλαμβάνουν τη δεύτερη γλώσσα μόνο από τον ένα γονιό, έχουν φωνητικά διαφοροποιημένες κατηγορίες και στις δύο ομάδες, εντείνοντας τα παραπάνω αποτελέσματα. Δημιουργούν, κατά συνέπεια, μια ενδιάμεση γλώσσα την οποία χρησιμοποιούν, διαφοροποιώντας την ελάχιστα ανάλογα με το πού απευθύνονται. Εν συντομία, φαίνεται ότι σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ομιλητές δεν έχουν αρκετή εμπειρία στη γλώσσα καταφεύγουν περισσότερο στις μητρικές τους κατηγορίες, ενώ η μεγαλύτερη εμπειρία σημαίνει και τη μεγαλύτερη προσπάθεια δημιουργίας καινούργιων φωνητικών κατηγοριών. Στην περίπτωση της μεγάλης έκθεσης στη γλώσσα επιτυγχάνεται η δημιουργία πρωτοτυπικών κατηγοριών που ομοιάζουν με αυτές της γλώσσας στόχου, ενώ σε περιπτώσεις μικρότερης έκθεσης στη γλώσσα οι κατηγορίες δεν έχουν φτάσει ακόμη τη γλώσσα στόχο. Τα παραπάνω έδειξαν, κατά συνέπεια, ότι υπάρχουν ουσιώδεις διαφορές μεταξύ των ομάδων που ανήκουν σε διαφορετικά περιβάλλοντα ακόμη και μεταξύ Κυπρίων που έχουν μεγαλώσει στην Κύπρο.

Παίρνοντας ένα-ένα τα ερευνητικά μας ερωτήματα θέλουμε να δούμε κατά πόσο τα αποτελέσματα μας συμπίπτουν μ' αυτά.

Απαντώντας στο ερώτημα εάν τα μονά και διπλά σύμφωνα της Κυπριακής είναι διαφορετικά από τα Ελληνικά και κατά πόσο αυτό θα ευκόλυne την εκμάθησή τους απ' ότι αν ομοιάζαν (Flege, 1995) βλέπουμε ότι ενώ τα Ελληνικά και τα Κυπριακά ομοιάζουν η κατάκτηση τους δεν είναι δύσκολη από καμία πλευρά. Ένα σημαντικό εύρημα της παρούσας μελέτης είναι ότι η κατάκτηση ενός «φτωχότερου» φωνολογικού συστήματος από ομιλητές που προέρχονται από ένα «πλουσιότερο» σύστημα (δηλαδή, η μια γλώσσα έχει περισσότερες φωνηματικές διακρίσεις από την άλλη, όπως στην περίπτωση της Κυπριακής και Ελληνικής) δεν είναι ευκολότερη απ' ό,τι η αντίθετη διαδικασία. Παρότι η Κυπριακή μοιράζεται το φωνητικό διακριτικό της διάρκειας μεταξύ μακρών Κυπριακών συμφώνων και Ελληνικών συμφώνων, και παρότι οι Κύπριοι ομιλητές θα μπορούσαν απλά να χρησιμοποιήσουν τις υπάρχουσες κατηγορίες τους, καταδείξαμε ότι η διαδικασία της γλωσσικής κατάκτησης είναι

σαφώς περιπλοκότερη από την απλή χρήση μιας υπάρχουσας κατηγορίας , συμπεριλαμβάνει την μετατόπιση, το συντονισμό και των δύο συστημάτων (του μητρικού και του συστήματος της γλώσσας στόχου).

Όσον αφορά το κατά πόσο το περιβάλλον επηρεάζει την κατάκτηση της δευτέρας αλλά και της μητρικής γλώσσας (Flege,1995), μπορούμε να πούμε ότι όχι μόνο το περιβάλλον επηρεάζει την κατάκτηση αλλά και ο χρόνος στον οποίο ένας άνθρωπος μαθαίνει τη δεύτερη γλώσσα. Επιπλέον επιβεβαιώνουμε τη θεωρία του ότι όσο περισσότερο ένας άνθρωπος έρχεται σε επαφή με μια άλλη γλώσσα μπορεί να επηρεάσει τη μητρική του.

Όσον αφορά το ερώτημα του κατά πόσο η παραγόμενη Ελληνική από τους Κύπριους ομιλητές ομοιάζει στην Ελληνική, την Κυπριακή ή πρόκειται για μια «ενδιάμεση» Κυπριακή-Ελληνική, η παρούσα πτυχιακή υποστηρίζει ότι οι Κύπριοι χρησιμοποιούν μια ενδιάμεση γλώσσα για την παραγωγή της Ελληνικής, τουλάχιστον στο επίπεδο της φωνητικής.

Η έρευνα αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να θεωρηθεί σαν βάση για μετέπειτα έρευνες οι οποίες θα θέλουν να μελετήσουν εκτενέστερα το κατά πόσο οι Κύπριοι εξαλείφουν ή όχι περεταίρω διπλά σύμφωνα κατά την παραγωγή των Ελληνικών. Έτσι θα μπορέσει να δημιουργηθεί ένα βοήθημα όσον αφορά τον κλάδο της λογοθεραπείας το οποίο θα χρησιμοποιείται από τους λογοθεραπευτές σαν στήριξη στην αξιολόγηση ατόμων με διγλωσσία στα Κυπριακά και Ελληνικά. Θα μπορούν δηλαδή οι λογοθεραπευτές να αναγνωρίζουν κατά πόσο ένα τέτοιο άτομο έχει κάποιο λογοθεραπευτικό πρόβλημα ή απλά έχει μια σύγχυση που αφορά τη διαδικασία εκμάθησης δύο γλωσσών ταυτόχρονα. Επιπλέον γνωρίζοντας τα διαφορετικά χαρακτηριστικά μεταξύ των δύο αυτών γλωσσών και ειδικότερα όσον αφορά τα μονά και διπλά σύμφωνα, οι λογοθεραπευτές θα μπορούν να βοηθήσουν τα άτομα με διγλωσσία να εντάξουν τα σωστά χαρακτηριστικά σε κάθε γλώσσα ξεχωριστά πιο εύκολα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Δασύτητα: Είναι η περίοδος έλλειψης ηχηρότητας μετά την απελευθέρωση κάποιας άρθρωσης, π.χ.: στην Αγγλική λέξη pie [p^haɪ] (“πίτα”).

Διάρκεια: Ένα άλλο φωνητικό χαρακτηριστικό που μπορεί να έχει διαφοροποιητική αξία είναι η μακρότητα. Αυτό σημαίνει ότι δύο φθόγγοι όμοιοι από κάθε άποψη, εκτός βέβαια από το ότι ο ένας διαρκεί περισσότερο από τον άλλο, μπορούν να διακρίνουν σημασίες.

Επικοινωνία: Κάθε ανταλλαγή ιδεών ή μιας έννοιας ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα πρόσωπα, (τον πομπό –ο ομιλητής- και τον δέκτη/ες –ακροατή/ες).

Ζεύγη ελάχιστης φωνολογικής διαφοράς: Προκειμένου να επισημάνουμε το γεγονός της διαφορετικότητας των ήχων σε μια γλώσσα, συχνά στη γλωσσολογία εντοπίζουμε ένα ζεύγος λέξεων της γλώσσας οι οποίες διαφέρουν μόνο κατά έναν ήχο και πουθενά αλλού.

Φωνολογία: Η φωνολογία είναι ο κλάδος της γραμματικής που ασχολείται με τους φθόγγους (ήχους) οι οποίοι χρησιμοποιούνται συστηματικά στις φυσικές γλώσσες για την κοινοποίηση σημασιών (παράγει μια συγκεκριμένη φωνολογική δομή).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 Έντυπο υπεύθυνης δήλωσης που χρησιμοποιήθηκε για την απόδειξη της σύμφωνης συμμετοχής των ατόμων που ηχογραφήθηκαν.

ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ-ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

ΠΡΟΣ - ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ-ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΟΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Ο-Η (ΟΝΟΜΑ):

ΕΠΩΝΥΜΟ:

ΗΛΙΚΙΑ:

Δηλώνω ότι δέχομαι να μαγνητοφωνηθώ από τις φοιτήτριες του Τμήματος της Λογοθεραπείας ούτως ώστε η μαγνητοφώνηση να χρησιμοποιηθεί στα πλαίσια της πτυχιακής τους εργασίας.

Μπορώ να αποσύρω τη συμμετοχή μου ανά πάσα στιγμή της ηχογράφησης. Η συμμετοχή μου είναι εθελοντική και τα ηχητικά στοιχεία που θα συλλεχθούν δεν θα κοινοποιηθούν ούτε θα χρησιμοποιηθούν σε άλλη έρευνα. Η συμμετοχή μου γίνεται ανώνυμα και σε τυχόν δημοσιεύσεις που θα προκύψουν δεν θα αναφέρεται το όνομά μου.

Κύπρος, ... / ..... / .....

Ο - Η Δηλών

(Υπογραφή)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Arvaniti, A. (2001). Comparing the phonetics of single and geminate consonants in Cypriot and Standard Greek. *Proceedings of the Fourth International Conference on Greek Linguistics*, pp. 37-44. Thessaloniki: University Studio Press.

Arvaniti, A. (2001) Cypriot Greek and the phonetics and phonology of geminates. *Proceedings of International Conference for Modern Greek Dialects and Linguistic Theory*. Patras, 12-14 October 2000.

Arvaniti, A. (2007). Greek Phonetics: *The State of the Art Journal of Greek Linguistics* 8: 97-208.

Arvaniti, A. (2010a). A (brief) overview of the phonetics and phonology of Cypriot Greek. In *The Greek language in Cyprus from antiquity to today*, pp. 107-124. Athens: University of Athens.

Arvaniti, A. (2010b). Linguistic practices in Cyprus and the emergence of Cypriot Standard Greek. *Mediterranean Language Review* 17: 15-45.

Arvaniti, A. and B. D. Joseph (2004). Early Modern Greek /b d g/: Evidence from Rembetika and Folk Songs (prepublication version). *Journal of Modern Greek Studies* 22: 73-94.

Christensen L.B. (2007). *Η πειραματική μέθοδος στην επιστημονική έρευνα*. 8^η Αμερικάνικη έκδοση, Πανεπιστήμιο της Ν. Αλαμπάμα. Αθήνα. Εκδόσεις Παπαζήση.

Flege, J.E. (2005, Απρίλης, 14-15). Origins and development of the Speech Learning Model. University of Alabama at Birmingham.

Flege, J. (1995). Second language speech learning theory, findings and problems. In Winifred Strange, *Speech Perception and Linguistic Experience: Issues in Cross-Language Research*. Timonium, MD: York Press.

Flege, J. E., and Mackay, I. R. A. (2004). Perceiving vowels in a second language. *Studies in Second Language Acquisition* 26:1-34.

Flege, J. E., MacKay, I. R. A., and Meador, D. (1999). Native Italian speakers' production and perception of English vowels. *Journal of the Acoustical Society of America* 106:2973-2987.

Flege, J., Schirru, C. & MacKay, I. (2003) Interaction between the native and second language phonetic subsystems. *Speech Communication*, 40, 467-491.

Ladefoged P. (2006) *Εισαγωγή στη Φωνητική*. Μετάφραση-Προσαρμογή Μ. Μπαλαταζάνη. (2010, Απρίλιος). 2^η εκτύπωση Ελληνικής έκδοσης. Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη.

Lengeris, A. & Hazan, V. (2010). The effect of native vowel processing ability and frequency discrimination acuity on the phonetic training of English vowels for native speakers of Greek. *Journal of the Acoustical Society of America* 128(6):3757-3768.

Morrison, G.S.(2003). Perception and production of Spanish vowels by English speakers. *Proceedings of the 15th International of Congress of Pnonetic Sciences*: pp. 1533-1536. Barcelona.

Μοσχονάς Σ. *Κοινή Νέα Ελληνική και Κυπριακή διάλεκτος*. Είναι γλωσσολόγος, λέκτορας στο Τμήμα ΕΜΜΕ Του Παν. Αθηνών. Εφημερίδα 'Καθημερινή', από <http://abnet.agrino.org/htmls/D/D004.html>.

Μπαμπινιώτης Γ. (1999, 3 Οκτωβρίου). *Περιοδικό καθημερινής, "Επτά Ημέρες"*. Καθηγητής της Γλωσσολογίας στο Παν. Αθηνών, από <http://abnet.agrino.org/htmls/H/H006.html>

Πρωτόπαπας Α.ΧΡ. (2003, Ιανουάριος). *Εισαγωγή στη Φωνητική*.

Ράλη Α. & Nespor M. (1999, Οκτώμβριος). *Φωνολογία*. Αθηνά: Εκδόσεις Πατάκη.

Ρεβιθιάδου Α. *Η φωνολογία της Ελληνικής*, από <https://www.revithiadou.gr/ling818.html>.

Τριάρχη-Herrmann B. (2000). *Η διγλωσσία στην παιδική ηλικία*. Αθήνα. Εκδόσεις Gutenberg.

Tserdanelis, G. & A. Arvaniti (2001). The acoustic characteristics of geminate consonants in Cypriot Greek. *Proceedings of the Fourth International Conference on Greek Linguistics*, pp.29-36. Thessaloniki: University Studio Press.

Τσιπλάκου Σ. *Γλωσσική εναλλαγή ανταγωνιστικές γραμματικές και διαγλώσσα*, Πανεπιστήμιο Κύπρου, από http://www.linguist-uoι.gr/cd_web/docs/greek/044_Tsiplakou.icgl8.pdf.

Φιλίππακη- Wabrurton E. (1992). *Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία*.
Αθήνα. Όγδοη έκδοση.